

A punt d'entrar en vigor l'Acta Única Europea

LA CEE COMPLEIX 30 ANYS

El 25 de març de 1957, sis països europeus que dotze anys abans s'enfrontaven bèl·licament van signar a Roma el Tractat que instituïa la Comunitat Econòmica Europea (CEE) i la Comunitat Europea de l'Energia Atòmica (EURATOM).

L'any 1951, els mateixos estats havien creat la Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA), que seria el banc de proves d'una idea molt més ambiciosa: l'avenç cap a la plena integració econòmica i també política, albirant per al futur una unió europea de tipus federal. L'evolució ulterior de la CEE ha convertit en utòpiques les aspiracions dels europeïstes dels anys cinquanta.

La Comunitat s'ha engrandit i ha anat endavant, però és lluny de l'horitzó imaginat pels fundadors Schuman, Monnet, Spaak, De Gasperi o el mateix canceller Adenauer.

El camí que precedeix el Tractat de Roma i el que va de l'Europa dels sis a l'Europa dels dotze han estat força accidentats. Els orígens es remunten a la **declaració Schuman**. El 9 de maig de 1950, Robert Schuman, ministre francès d'Afers Estrangers, proposa la creació d'una Comunitat Europea del Carbó i l'Acer (CECA), que posi sota una autoritat comuna la producció de carbó i d'acer de dos vells antagonistes, França i Alemanya Occidental, i dels altres països europeus interessats a participar-hi. La finalitat explícita és caminar cap a una futura unió europea que «es construirà amb realitzacions concretes, que creen una solidaritat **de facto**». Per assolir aquest objectiu calia com a primer pas la reconciliació franco-alemanya. El pensament Schuman es basa en la creença, d'origen històric, que la pau a Europa depenia d'aquesta reconciliació.

La iniciativa francesa és acceptada per la RFA i per Itàlia, Holanda, Luxemburg i Bèlgica. El Regne Unit és invitat a entrar-hi, però havia estat exclòs de les consultes prèvies franco-alemanyes. Aquesta manca de protagonisme, sumada als corrents aïllacionistes de la postguerra, que situen el país girat cap als Estats Units, Austràlia i Nova Zelanda, i d'esquena al continent europeu,

determina que Gran Bretanya resti fora de la CECA, i posteriorment de la CEE inicial.

La CECA va crear un sistema complet per regular les indústries siderúrgica i del carbó dels països membres, que eren aleshores la base de les seves economies i la causa de moltes rivalitats passades. Sis anys després, els mateixos protagonistes creaven la CEE.

El Tractat de Roma, amb el seu compromís de crear un Mercat Comú i una Política Agrícola Comuna, seria un gran pas endavant. Els avantatges que per a cadascun dels països suposava l'acord no eren homogenis.

A la RFA, perduts els seus mercats tradicionals a l'Est europeu, el nou espai econòmic li donava un gran mercat per als seus productes manufacturats, i a França per a la seva producció agrícola. Gràcies al principi de «Preferència Comunitària», ambdós països restaven protegits contra la competència de la resta del món. La política proteccionista que s'instaurà responia a les necessitats de les indústries menys productives, situades sobretot a França, i en el camp de l'agricultura es tractava de protegir els pagesos menys competitius, representats pels cerealistes de l'Alta Alemanya. Aquests darrers van marcar la base dels preus agrícoles comuns, que

SUMARI

L'amenaça «Euroterrorista»

pàg. 4

La democràcia de paper a l'Argentina es fa cada cop més palesa

pàg. 7

El difícil veïnatge entre grecs i turcs

pàg. 9

Macau retorna a la Xina

pàg. 14

*Entrevista
«L'ONU pot forçar la pau al Golf Persic»*

pàg. 18

Dossier Cidob. Director: Josep Ribera. Edita i realitza: CIDPB, Centre d'Informació i Documentació Internacionals a Barcelona. Secretaria i Comandes: Roger de Llúria, 125, 1r. 08037-Barcelona. Està autoritzada la reproducció esmentant la procedència.

després han estat el centre de tots els desequilibris i les lluites pressupostàries més aferrissades.

Per als altres quatre països fundadors de la CEE —Itàlia, Bèlgica, Holanda i Luxemburg—, aquesta suposava la participació en la cooperació europea en peu d'igualtat amb les potències més grans, cosa abans impensable.

La vida de l'**Europa dels sis** (1958-1972) coincideix amb els anys de creixement econòmic i plena ocupació.

En els primers 10 anys es desenvolupa la Política Agrícola Comuna (PAC), s'instaura la unió duanera (1968) i la lliure circulació de treballadors, i es fusionen els òrgans executius de les 3 Comunitats (CEE, CECA i EURATOM). L'any 1963 es firma la 1ª Convenció de laundé, que suposa la primera projecció comunitària envers el Tercer Món.

Entre 1969 i 1972 es crea el sistema de recursos propis de la CE —orientat principalment a finançar la PAC—, s'augmenten els poders pressupostaris del Parlament, s'instaura la cooperació política i es defineixen tres nous camps d'actuació comunitària: la política del medi ambient, la regional i l'energètica. Però la tasca prioritària és preparar l'ingrés del Regne Unit, Irlanda i Dinamarca, que tindrà lloc l'any 1973. Noruega havia estat admesa al mateix temps, però el poble norueg va refusar l'adhesió en referèndum.

L'**Europa dels nou** neix el 1973, coincidint amb la guerra del Iom-Kippur, i l'inici de la crisi energètica. Comencen els anys de recessió, d'augment de l'atur i lent declinar de la idea de l'estat keynesià. Aquest context s'afegeix a les dificultats de rodatge d'una Comunitat ampliada, heterogènia respecte a la seva fesomia inicial. Dels nou membres, Irlanda és un país relativament pobre, mentre que el Regne Unit i Dinamarca han buscat l'adhesió per raons econòmiques, i no estan disposats a anar gaire lluny en projectes de construcció europea.

Amb motiu de la crisi del petroli, la solidaritat entre els estats comunitaris mostra la seva feblesa. Mentre el Regne Unit i França recorren el Golf i arriben a acords bilaterals amb els països proveïdors, Holanda és objecte del boicot àrab per haver mostrat més simpaties pro-israelianes. Finalment, Holanda i altres països sense influències al món àrab aconsegueixen mantenir els subministraments gràcies a les infames multinacionals del petroli. No sense retard, l'**Europa dels nou** aprovarà polítiques industrials i energètiques encaminades a superar els efectes de la crisi.

Com a fita important d'aquesta etapa, es constitueix el Sistema Monetari Europeu, que regula les fluctuacions de

les monedes europees entre dues bandes de flotació i es crea l'ECU (unitat de compte europea), a emprar en la comptabilitat comunitària. El 1975 es crea l'Agència Espacial Europea, per a la investigació de les tecnologies espacials, amb el programa Ariane. I amb el programa Airbus, l'Europa comunitària s'introdueix en el mercat aeronàutic. En el capítol exterior s'inicien les Convencions de Lomé amb 58 països d'Àfrica, Carib i Pacífic (ACP). També es comença a definir una política mediterrània global, mitjançant acords amb els països del Magreb i del Makrek.

L'any 1979, la renegociació de la contribució britànica al pressupost —que ha esdevingut discriminatòria—, es converteix en una crisi que mostra el **chacun pour soi** comunitari. Les discussions es perllonguen cinc anys per la intransigència de **totes** les parts, i desgasten profundament les relacions entre els britànics i els altres estats.

Durant la dècada actual s'incorporen a la CE tres països mediterranis, de baixa renda per càpita i que han sortit de les seves respectives dictadures. L'any 1981 neix l'**Europa dels deu** amb la integració de Grècia i el 1986 ingressen Portugal i Espanya, amb la qual cosa es crea l'**Europa dels dotze** actual.

En aquest període, la Comunitat emprèn les anomenades **polítiques estratègiques**, encaminades a recuperar el desfament tecnològic, que se centren en els sectors **de punta**: la política d'investigació i tecnologia, i la de telecomunicacions. Paral·lelament, es posen les bases de les polítiques de pesca i regional, i s'intensifiquen la política social i la de transports.

En un altre terreny, s'impulsen les iniciatives per aprofundir en la cooperació política, que porten a la primera reforma institucional després de tres dècades: l'Acta Única Europea, adoptada pel Consell Europeu el desembre de 1985, que és a punt d'entrar en vigor. L'Acta Única persegueix un relançament de la Comunitat en base a l'augment del poder de les institucions comunitàries, el retorn —excepte en quatre temes— a les decisions per majoria, i l'augment de la coordinació en política exterior.

La política de consens

Les institucions creades pel Tractat de Roma intentaven un equilibri entre supranacionalitat i intergovernalisme, però aquest aviat es va veure desequilibrat a favor de l'autoritat dels estats. La CEE es configura amb un esquema institucional que vol respondre a aquest compromís: poseeix un executiu bicèfal, compost per la Comissió Europea, entitat supranacional i independent dels

estats, que té bàsicament el poder de **proposició**, i el Consell de Ministres, que representa els diversos governs estatals i té el poder decisor. A part, hi ha el Parlament (que d'ençà 1979 és elegit directament), que no té altres poders que l'aprovació o el refús del pressupost anual i votar recomanacions sense força de llei; i la Cort de Justícia, que actua d'àrbitre en els conflictes que pugui plantejar l'aplicació del dret comunitari.

Aquest assaig de compromís entre la transferència de sobirania i el poder dels estats aviat és superat per la força dels fets, i s'imposen els interessos estatals. L'any 1958, quan la CEE comença a caminar, torna al poder a França el general De Gaulle i crea la V República. De Gaulle es convertiria en un gran obstacle per a la integració comunitària. Impulsor del nacionalisme francès, va posar trabes de tot tipus a la tot just estrenada Comunitat.

L'any 1963, De Gaulle va vetar la sol·licitud d'ingrés finalment presentada pel Regne Unit. L'any 1965, en desacord amb el sistema d'obtenció de recursos propis de la Comunitat per a gestionar la PAC, De Gaulle boicoteja els procediments comunitaris de presa de decisions per majoria qualificada, obrint el que s'anomenà la crisi de la **cadira buida**. La crisi es resol en el **compromís de Luxemburg**, adoptat el 1966, on s'accepta a la pràctica la tesi francesa: «les decisions al si del Consell per votació majoritària són inaplicables quan posin en perill els interessos vitals d'un estat». Aquest dret de veto no ha estat formalitzat, però a continuació tots els estats se n'han servit i ha obligat a la unanimitat en la presa de decisions comunitàries, importants i menys importants.

Amb el temps, la pràctica del consens s'ha acabat estenent a gairebé tots els temes. Si no s'arriba a un acord, les decisions es posposen, i a finals de la dècada dels setanta al Consell només es vota durant la discussió del pressupost anual. A partir del compromís de Luxemburg, tota idea de supranacionalisme queda malmesa pel pes real dels estats.

Avui, l'obligació del consens ha convertit el Consell en un centre de regateig. Partint d'aquesta perspectiva, l'Acta Única pretén retornar al sistema de decisions majoritàries, limitant a quatre camps les decisions que requeriran la unanimitat.

Balanç actual

Trenta anys després del Tractat de Roma, l'Europa de la CE comprèn 12 estats i 320 milions d'habitants, i és el primer importador-exportador mundial. Per a l'any 1992 es planteja assolir el

mercat únic interior, eliminant totes les trabes que encara subsisteixen per a la lliure circulació de mercaderies, treballadors i capitals.

Tanmateix, el gegant té els peus de fang. Des de la crisi dels setanta, l'Europa Comunitària amb prou feines s'ha dedicat al seu desenvolupament intern. Per les redundàncies nacionals, és el major inversor en investigació i tecnologia, amb menys resultats que Japó o els EUA. Un exemple en són les telecomunicacions: el govern britànic va calcular a principis de 1984 que les empreses europees havien gastat 10 bilions de dòlars per desenvolupar deu sistemes diferents de commutació digital, mentre que tres companyies americanes havien inventat 3 bilions de dòlars i dues firmes japoneses, 1'5 bilions de dòlars.

Actualment, ni la davallada del dòlar i dels preus del petroli dels dos darrers anys han fet millorar la situació econòmica, ni ha disminuït l'atur, que avui es calcula en 16 milions de persones, de les quals la meitat són aturats de **llarga durada** (més d'un any en atur).

Avui, l'Europa comunitària pateix una sèrie de símptomes de malaltia:

- el desfasament tecnològic envers Japó i els EUA, especialment en els sectors del futur: electrònica, informàtica i telecomunicacions.

- L'heterogeneïtat interna, entre un centre de relativa prosperitat i una perifèria retrasada (Irlanda, Portugal, Grècia, algunes regions d'Itàlia i d'Espanya).

- L'envelliment progressiu de la població europea, per la baixa taxa de natalitat.

- La insuficient cooperació política entre els estats.

- La inexistència d'una estratègia comuna de seguretat i defensa, amb la subsegüent dependència militar dels EUA.

- La manca de competitivitat agrícola.

No falten els senyals d'una presa de consciència. Durant els tres darrers anys es van posant en marxa nous projectes que busquen despertar el gegant europeu de la seva somnolència: el projecte Eureka, encaminat a donar una resposta europea al desafiament que planteja la SDI reganiana; els programes ESPRIT sobre tecnologies de la informació, RACE de telecomunicacions, i BRITE, de difusió de tecnologies avançades a les empreses, i programes de biotecnologia.

De tots els problemes que avui encara pateix la CE, la reorientació de la Política Agrícola Comuna és el més polèmic, i de la seva resolució una pot dependre el futur de l'**Europa dels dotze**.

A la seva creació, la PAC tenia un doble objectiu: elevar el nivell de renda de la pagesia per equiparar-lo al de la res-

ta de sectors productius i, d'altra banda, garantir l'autoproveïment alimentari del mercat interior. A la pràctica, la PAC ha tingut prou èxit per multiplicar la producció, però no pas prou per fer-la externament competitiva, enfront per exemple dels Estats Units. Molt abans de l'ingrés de Grècia, Espanya i Portugal, l'agricultura és ja fortament excedentària i acapara les subvencions fins a engolir el pressupost comunitari. Així, l'any 1985 el 73% de les despeses pressupostàries totals de la CE fou absorbit pel capítol d'agricultura i pesca. Amb aquesta càrrega, els principals contribuents al pressupost es neguen a desenvolupar altres polítiques, per l'augment de l'aportació que se'n derivaria. Amb els tres darrers incorporats, països mediterranis d'un gran pes agrícola, el canvi d'orientació de la PAC és encara més urgent.

Coincidint amb el 30 Aniversari del Tractat, Jacques Delors, l'actual president de la Comissió Europea, ha situat la qüestió agrícola com al primer problema a resoldre per la Comunitat, junt amb altres tres punts imprescindibles per avançar cap el **mercat únic** de 1992:

- formular un gran acord de política macroeconòmica, tant en el desenvolupament d'una política d'investigació i tecnologia europees, com en l'ampliació de les polítiques estructurals.

- Dotar la Comunitat de recursos suficients, estables i garantits.

- Establir una disciplina pressupostària, amb el mateix rigor que la que s'aplica als pressupostos dels estats membres.

A aquests punts, Delors afegeix aspectes complementaris: la dimensió social dels problemes, que emmarca en grans acords entre sindicats i patronals; una estratègia econòmica de creixement, possible si s'aprofita de la credibilitat empresarial pels grans mercats, i l'obertura d'un mercat únic de treballs públics; una política de descentralització que permeti el ple joc a les regions europees; i finalment, el reforçament del sistema monetari i financer europeu fins que aquest arribi a ser simètric, simetria necessària per evitar les distorsions quan s'assoleixi la lliure circulació de capitals.

El pensament Delors s'emmarca en el debat entre les dues concepcions polítiques que s'enfronten al si de la Comunitat: la tendència socialitzant, partidària de l'aplicació de polítiques estructurals que compensin els desequilibris entre regions, que altrament tendiran a agreujar-se amb el **mercat únic**; i la tendència neoliberal, partidària del simple desenvolupament del gran mercat i contrària a tot el que suposi un augment de les despeses comunitàries.

Aquest debat es plantejarà a Brussel·les al proper Consell Europeu, previst per al mes de juny. Les decisions han de ser preses en els propers dos o tres anys. S'enfronten dos models de construcció europea: el **liberal**, propugnat pels països del que ja s'anomena el nord europeu, i el **socialitzant**, defensat pels països menys rics del sud. ■

Carme Pujol i Pujol

El Grup de Trevi aposta per la coordinació

L'AMENANÇA «EUROTERRORISTA»

Fins fa pocs anys, el fenomen terrorista era, per al conjunt d'Europa, un afer d'escassa importància política. Quan els caps de govern europeus es reuen, la lluita antiterrorista ocupava sempre un lloc secundari en l'ordre de les discussions i fins i tot la major part de vegades ni s'inclouia a l'agenda de temes i assumptes a tractar. Avui, en canvi, el panorama ha canviat totalment. Als terroristes ja no se'ls qualifica d'idealistes i els seus actes es tipifiquen com accions criminals a tot l'àmbit europeu. Aquest capgirament de la mentalitat europea entorn del fenomen terrorista ha fet desenvolupar un nou concepte en la defensa occidental i en lluita comuna antiterrorista.

El Grup de Trevi, la Cooperació Política de la CEE i el Consell d'Europa resumeixen els tres nivells de cooperació multilateral desenvolupats pels països occidentals per a la lluita contra el terrorisme en els terrenys policíac, polític i jurídic, respectivament.

Des d'ara mateix, cada cap de govern disposa d'un equip d'assessors que estudia el problema de la violència terrorista a les societats democràtiques i elabora al més alt nivell, d'acord amb els plans de la Comunitat Econòmica Europea, les estratègies per combatre-la. Els governs dels països de la CEE i del Consell d'Europa es consulten periòdicament quan han de prendre decisions importants o s'intercanvien missatges i informes a través d'ambaixadors especials. Els ministres de l'Interior d'Europa Occidental mantenen també contactes molt sovintejats dins del Grup de Trevi per actualitzar els seus fitxers i coordinar els esforços de tots plegats.

Tots estan convençuts que el Mercat Comú Antiterrorista és una necessitat ineludible i que s'ha d'encarar de forma global donant-li una solució comunitària. Fent de braços executors de la política de seguretat dels respectius països, els ministres de l'Interior de la CEE han estat i continuen sent els principals impulsors d'aquest projecte de Mercat Comú Antiterrorista. Des que el 1976 es van reunir per primer cop a la ciutat italiana de Trevi per buscar una solució conjunta al tema de les Brigades Roges, els titulars d'Interior de la CEE no han deixat d'incrementar els seus contactes i d'obtenir èxits cada cop més notables en aquesta campanya antiterrorista d'abast europeu. Uns èxits que s'han concretat tant en la prevenció d'atemptats com en la desarticulació d'escamots d'activistes. Només uns pocs exemples d'això ho demostren a basta-

ment l'últim any. Així, el mes de juliol passat la policia francesa, alertada per l'Scotland Yard, va detenir a París onze terroristes de l'IRA amb armament i explosius. Uns mesos després, la tardor passada, policies holandeses, seguint una pista dels seus col·legues francesos, van gravar en cinta de vídeo unes quantes reunions d'activistes de l'IRA amb representants de l'ambaixada líbia a Roma. Aquesta informació va servir per comprovar que els terroristes irlandesos cercaven suport llibi per assaltar una presó d'activistes de l'IRA al Regne Unit. Igualment a principis d'any, alertats per policies alemanys, els «carabinieri» italians van detenir a Milà el terrorista libanès Bachir Khodr, el mateix dia de la seva arribada a Roma, via Ginebra, i provinent de Beirut, amb onze quilos de material explosiu camuflat.

Projecte de futur

De cara al futur, els caps de govern europeus i els ministres de l'Interior del Grup de Trevi treballen ara en la creació d'un document nacional d'identitat infalsificable i únic per a tots els europeus, i en la possibilitat de crear un banc de dades conjunt que pugui ser utilitzat pels policies de tots els dotze països comunitaris.

Per aconseguir-ho, els diferents governs dels països de la CEE hauran d'anar llimant antics recels i fòbies molt arrelades entre les diferents policies estatals. Mentre no s'arribi a la unificació de tots els arxius policíacs, els ministres de l'Interior, almenys, han començat a treballar junts. Periòdicament els seus assessors es reuneixen per elaborar informes conjunts sobre les amenaces terroristes, identificar els seus líders i avaluar els seus propòsits.

L'objectiu fonamental, tant per als caps de govern com per als ministres de l'Interior de la CEE, és arribar a uns acords mínims entre els diferents països que permetin crear un text legal comú per als delictes més violents i que facilitin una coordinació policíaca perfecta. Un projecte que equival a fer desaparèixer les fronteres de tota mena enfront del terrorisme i de la delinqüència de més alt nivell.

Però abans que tota Europa reaccionés, va caldre dissortadament que els dirigents polítics i empresarials escarmentessin. Per fer-ho van haver de passar deu anys i, al llarg d'aquesta última dècada, van haver de morir un gran nombre d'ells. Es va anar constatant, així, que cap altra amenaça externa no havia posat mai en perill la vida de tantes personalitats de la vida pública i privada, pertanyents al món polític i empresarial. El recompte de víctimes és inacabable, però només un balanç molt sintètic d'aquesta activitat terrorista al llarg dels últims deu anys ja fa esfereir qualsevol. Els primers a obrir el foc van ser els membres de la banda Baader Meinhof, a l'RFA. El 1977 assassinaven el fiscal general Siegfried Buback, al banquer Jurgen Ponto i al president de la patronal Hans Martin Schleyer. L'any següent, les Brigades Roges van agafar el relleu i van assassinar a Roma l'ex-president del govern italià i president de la Democràcia-Cristiana Italiana, Aldo Moro. El cap militar europeu de l'OTAN, el general nord-americà Alexander Haig i el comandant en cap de les forces nord-americanes a Europa, Frederick Kroesen, van sortir il·lesos de dos atemptats de les Cèl·lules Comunistes Combatents belgues, els anys 1979 i 1981, respectivament. També l'octubre del 1984, la primera ministra britànica Margaret Thatcher va escapar a un

atemptat en un hotel de Brighton on s'estatjava durant un Congrés del Partit Conservador i, a finals de l'any passat, el cap de govern francès i alcalde de París, Jacques Chirac, va ser objecte d'un atemptat fallit a les mateixes portes de l'alcaldia parisenca.

Igualment a l'estat espanyol les coses no han estat gaire diferents. Com tampoc per a la Santa Seu. El 13 de maig del 1981 el Papa Joan Pau II va patir un intent d'assassinat, a mans del turc Ali Agca. Cinc anys després, el febrer del 1986, el cap de govern suec, Olof Palme, sense tanta sort com els anteriors, moria víctima d'un atemptat terrorista.

Triple front terrorista

Els experts en matèria de seguretat d'uns quans països europeus integrats al Grup de Trevi consideren que actualment a Europa hi ha tres tipus de forces terroristes que actuen a vegades de

forma coordinada i d'altres no, però que, sigui com sigui, sempre es donen suport mutu.

El primer dels grans fronts el forma el terrorisme islàmic, del qual en formen part uns quants grups radicals àrabs, gairebé tots ells connectats amb la Jihad Islàmica (Guerra Santa) i lligats al conflicte libanès. La jihad, segons fonts dels serveis secrets, té el suport de les ambaixades líbies i síries a tot Europa i se la considera responsable del setanta per cent dels atemptats de l'any passat a França i de la col·locació de l'artefacte explosiu al restaurant madrileny Descanso, on van morir dotze persones i unes altres vuitanta hi van quedar ferides.

La segona gran amenaça és la que té el seu origen en els grups terroristes nascuts a aquells països que no han tingut mai un partit comunista fort i on aquest ha optat per la via de l'eurocomunisme en uns moments en què la distensió Est-Oest no estava gens cla-

ra. Els grups enquadrats dins d'aquest bloc: Brigades Roges, Banda Baeder Meinhof, Cèl·lules Comunistes Combatents, Primera Línia, Acció Directa, Grapo i Forces Populares del 25 d'Abril, es declaren marxistes-leninistes i internacionalistes i asseguren voler portar a la pràctica una revolució emparada en la força de les armes.

En tercer lloc, els grups de caràcter nacionalista, a l'estil d'ETA i l'IRA, són els que conformen l'amenaça terrorista més «veterana». Són organitzacions que tenen un cert suport popular i que aspiren a aconseguir la independència i l'alliberament nacional dels respectius llocs d'origen, amb la força de les armes i la violència.

Pels experts anti-terroristes del Grup Trevi, l'ETA i l'IRA, són els grups terroristes de més difícil erradicació, atès el seu arrelament en capes socials d'abast considerable.

Jordi Duch i Sesplugues

INTERCONNEXIÓ TERRORISTA

Les connexions entre els diferents grups i organitzacions terroristes que actuen a Europa són un dels principals maldecaps dels serveis de seguretat dels països comunitaris. Malgrat la tasca de penetració i infiltració de la policia, a més de la desarticulació d'escamots terroristes i dels testimoniatges d'alguns destacats penedit, ha estat molt valuosa, mai no s'ha pogut provar amb absoluta certesa l'existència d'una xarxa de terror amb una direcció i un cervell centralitzats.

El que sí s'ha provat, però, és que la galàxia terrorista europea manté contactes esporàdics, que els seus membres intercanvien experiències, discuteixen estratègies en debats clandestins i que, de vegades, fan accions terroristes d'ajut i assistència mútua.

A Europa, aquesta interconnexió s'ha detectat en un gran nombre d'accions, de totes les quals les més significatives són les següents, per ordre cronològic: — 1972: Contactes entre l'IRA i l'ETA a Londres on fan un intercanvi d'armes i tècniques. L'etarra Juan Etxebarrieta apareix com a emissari de l'organització basca davant dels irlandesos. A la inversa, es detecta presència d'instructors de l'IRA al País Basc.

— 1980: Detenen a París, Olga Giroto, membre d'Acció Directa i de Primera Línia (el segon grup terrorista més important d'Itàlia després de les Brigades Ro-

ges), amb 600 quilos de material explosiu.

— 1981: Dirigents d'Acció Directa, Primera Línia, GRAPO i Forces Populares 25 d'Abril celebren una reunió «cimera» a Oporto (Portugal) per preparar una estratègia conjunta contra l'ingrés d'Espanya a l'OTAN.

— 1984: Detenen a Avignon (França) Halyette Bessé, coneguda com la «Mamma», i Regis Schleicher, tercer home d'Acció Directa. La policia francesa els considera com un vincle d'unió entre l'extrema dreta italiana i l'ultraesquerra francesa.

— 1984: Prop de Brussel·les roben 800 quilos de Goma F-15. Al cap de pocs dies, tant Acció Directa de França com les Cèl·lules Comunistes Combatents de Bèlgica s'atribueixen sengles atemptats perpetrats amb material explosiu.

— 1986: Volker Speitel, terrorista «penedit», ex-membre de la RAF diu a les autoritats que durant la seva militància en la Fracció de l'Exèrcit Roig, aquesta organització manté contactes amb ETA.

— 1987: L'assassinat el dia 20 de març del general de l'exèrcit de l'aire italià, Licio Giorgieri, va ser decidit a l'estranger i executat per assassins professionals, segons el ministre de l'Interior italià, Oscar Luigi Scalfaro, que l'atribueix a una aliança «euroterrorista» entre Acció Directa i la Fracció de l'Exèrcit Roig ■

EUROTERRORISME

EUSKADI TA ASKATASUNA (ETA)

Primera aparició: 1968

Nombre de membres: 200-800

Àrea operativa: Estat espanyol — sud de França.

Tàctiques: assassinats, segrests, atemptats, sabotatges, robatoris, atracaments, etc.

Orientació política: es defineix com moviment revolucionari d'alliberament nacional, antiimperialista, anticapitalista i marxista-leninista.

Objectius: policia, guàrdia civil, militars, polítics, empresaris, industrials i interessos francesos a Espanya.

Accions: des del 1968, ETA ha realitzat prop de tres mil operacions armades, ha perpetrat més de cinc-cents assassinats i una seixantena de segrests.

EXÈRCIT REPUBLICÀ IRLANDÈS (IRA)

Primera aparició: 1914

Nombre de membres: 300-500

Àrea operativa: Irlanda del Nord i Anglaterra.

Tàctiques: atemptats, guerra de guerrilles, sabotatges i assassinats.

Orientació política: representa a la minoria catòlica oposada a la majoria protestant. Volen la unió amb la República d'Irlanda per la via de segregar l'Ulster de la Gran Bretanya.

Objectius: tropes britàniques, policies, interessos protestants «unionistes», autoritats britàniques.

Accions: entre 1972 i 1984 va fer 27 operacions al Regne Unit, amb un balanç de 84 morts i més d'un miler de ferits.

FORCES POPULARS 25 D'ABRIL (FP-25)

Primera aparició: abril 1980

Nombre de membres: més de 25

Àrea operativa: Portugal.

Tàctiques: bombes contra propietats i atemptats de risc quasi nul contra objectius desprotegits.

Orientació política: antiimperialista, antiEUA, antiOTAN, anticapitalista.

Objectius: industrials i grans latifundistes, policia, diplomàtics estrangers.

CÈL.LULES REVOLUCIONÀRIES (RZ)

Primera aparició: 1973

Nombre de membres: 50-70

Àrea operativa: República Federal d'Alemanya.

Tàctiques: bombes i incendis contra objectius desprotegits.

Orientació política: antiimperialista, antiEUA, anticapitalista, antiOTAN, antinuclear.

Objectius: multinacionals nord-americanes, objectius militars nord-americanos, instal·lacions nuclears, estacions de policia, bancs alemanys i empreses relacionades amb la defensa i la informàtica.

Accions: des del 1973 fins al 1983 van fer 156 atemptats, 26 contra objectius nord-americanos.

FRACCIÓ DE L'EXÈRCIT ROIG (RAF)

Primera aparició: maig de 1972

Nombre de membres: més de 25

Àrea operativa: Europa Occidental, principalment la RFA, Bèlgica, Holanda, França, Àustria i Suïssa.

Tàctiques: assassinats, segrests, bombes, artefactes explosius accionats a distància, atacs a objectius clau.

Orientació política: antiEUA, antiOTAN, anticapitalista, antiimperialista, contra la presència de militars nord-americanos a la RFA.

Objectius: líders polítics, industrials alemanys d'alt nivell, personalitats nord-americanes i de l'OTAN.

BRIGADES ROGES (BR)

Primera aparició: 1970

Nombre de membres: 50-70

Àrea operativa: Itàlia.

Tàctiques: assassinats, segrests, robatoris a mà armada, atemptats contra objectius clau.

Orientació política: antiEUA, antiimperialista, anticapitalista, antiOTAN.

Objectius: industrials, policies, militars, polítics, oficials de l'OTAN, militars nord-americanos, diplomàtics.

Accions: des del 1970 fins al 1984 ha comès 73 assassinats i uns disset segrestos.

ACCIÓ DIRECTA (AD)

Primera aparició: 1979

Nombre de membres: uns 25

Àrea operativa: França i Bèlgica.

Tàctiques: bombes, atemptats contra la propietat, atracaments a bancs i incendis d'objectius desprotegits.

Orientació política: esquerrana, tendència anarquista, antimilitarista, antiOTAN, antiimperialista, antiEUA i anticapitalista.

Objectius: edificis del govern francès, companyies franceses o estrangeres relacionades amb el sector de la defensa i la informàtica.

Accions: des del 1979 és responsable d'uns seixanta atemptats.

CÈL.LULES COMUNISTES COMBATENTS

Primera aparició: octubre de 1984

Nombre de membres: uns 25

Àrea operativa: Bèlgica.

Tàctiques: bombes i artefactes dissenyats per causar destrosses a propietats, atemptats de risc quasi nul contra objectius desprotegits.

Orientació política: anticapitalista, antiEUA, antiimperialista, antimilitarista.

Objectius: multinacionals nord-americanes relacionades amb defensa i arsenals nuclears del tipus Creuer i Pershing II, oleoductes de l'OTAN.

Després de la promulgació de la Llei d'Obediència Deguda

ARGENTINA: UNA DEMOCRÀCIA DE PAPER

La Llei de Reconciliació Nacional, més coneguda amb el nom de Llei del punt i final, l'amotinament d'algunes branques de les Forces Armades i darrerament la promulgació de la Llei d'Obediència Deguda fan que la democràcia d'aquest gegant llatinoamericà tremoli. Després de quatre anys de democràcia formal, hom pensava més en la reactivació de l'economia que no pas en una probable intentona de cop d'estat. No obstant això, amb els últims aldarulls fins i tot es pot preveure una possible divisió de la cúpula militar.

La situació que viu Argentina en els darrers mesos és, de ben segur, una de les èpoques més delicades en diversos aspectes. La sincronia entre la població i l'executiu brilla per la seva absència. El poder civil —format per tots els poders, fins i tot el militar— sembla que va per un altre camí com a conseqüència d'una estratègia militar que ja fa massa temps que dura. Raúl Alfonsín, president de la República, es troba pressionat per totes bandes; pels militars, que demanen una amnistia total; per la major part de la població, que insisteix perquè es faci justícia als militars; el deute extern i la crítica d'algunes regions de l'Argentina que se senten marginades...

En el discurs d'obertura de les sessions parlamentàries, va fer un discurs en el qual sobresortien tres punts fonamentals: grans reformes político-institucionals, reformes de caràcter econòmic-social i també de caire cultural i educacional. Les crítiques que va rebre foren també notables ja que, aquests tres objectius, de ben segur són necessaris per encaminar i reforçar la democràcia, però eren fonamentalment qüestions molt teòriques. Un altre punt que també va anunciar fou el canvi de la capital de la República, que serà traslladada més cap a l'interior i, en tercer lloc, va recordar que donaria prioritat a la gran regió de la Patagònia.

Al marge d'aquestes qüestions, les quals majoritàriament serien de bon grat per a la població argentina, n'hi ha d'altres primordials ara per ara. Les Forces Armades són la màxima preocupació, ja no solament per a Raúl Alfonsín, l'executiu i el seu partit, sinó també per salvar la dèbil democràcia del país llatinoamericà. La democràcia de paper, com alguns l'han anomenada, està en

mans d'una decisió política clara, coherent i eficaç. El que no es pot fer és actuar amb dos discursos diferents, un per als militars i l'altre pels qui desitgen estar en un estat democràtic, és a dir, la major part dels argentins. Aquesta ambigüitat és la que molesta al poble argentí. El sector militar aprofita la pressió que rep el President de la República per fer-ne, ell també, en defensa d'aquells militars que van violar els drets humans durant la passada dictadura des del 1976 al 1982.

El passat mes de desembre es promulgà la Llei 23492, o Llei de Reconciliació Nacional, més coneguda sota el nom de Llei del Punt Final. La Llei entrà en vigor 60 dies després, el 22 de febrer d'enguany. Això vol dir que aquell mateix dia acabaren les possibilitats de denunciar militars i membres del cos de la policia com a presumptes culpables de tortures, desaparicions i assassinats de ciutadans argentins, en definitiva, fer justícia, a partir de la Llei que emana del poble, a tots els militars culpables de violar els drets humans durant la darrera dictadura militar.

La Unió Cívica Radical, partit oficial, es basa en el fet que «no es pot tenir l'exèrcit i les forces policials en permanent estat de sospita». Per altra banda, les Mares de la Plaça de Maig diuen que «el termini per denunciar aquests fets no pot prescriure mai». Uns i altres tenen raó, segons la forma que es miri. Si el partit governamental vol que aquest procés acabi, hauria de donar-li màxima prioritat perquè acabés de totes totes. Llavors es podria oblidar un fet lamentable i passar a un altre, com per exemple a la qüestió econòmica, fortament colpejada en aquell país. Una altra cosa és que militars de graduació alta es barregin amb la població, com si res ha-

gués pasat, per tal de fer pinya i demanar la democràcia.

El govern i la cúpula militar han tingut una lluna de mel abans de Pasqua, quan donava la sensació que l'executiu feia el que ordenava la dita cúpula. Però la cordial relació no ha durat gaire temps; ha acabat quan el poder civil ha intentat jutjar militars en actiu. A conseqüència d'aquest fet, algunes forces militars s'amotinen i s'alcen en rebel·lia durant la Setmana Santa. És un avís de la cúpula militar i Raúl Alfonsín en pren bona nota.

L'obediència deguda

Després de la insurrecció per part de l'exèrcit argentí, el govern presenta el projecte de Llei sobre l'Obediència deguda, la qual eximeix de culpa els comandaments que, durant la «guerra bruta» contra la subversió, ocupaven jerarquies inferiors al grau de coronel.

Sigui com sigui, el president de la República ha reulat davant la contínua amenaça de cop d'Estat. És difícil valorar, davant d'aquesta pressió, quin és el millor camí a seguir. Per altra banda, les mares de la Plaça de Maig han anunciat que l'obediència deguda «equivaleix a acceptar que la tortura, fer desaparèixer una persona i l'assassinat constitueixen, per les Forces Armades, actes de servei».

Però el procés vers els militars no acaba aquí. Aquest sector no té prou amb la promulgació de la Llei, sinó que la crítica dient que és del tot insuficient i que s'ha d'ampliar en favor dels militars. Diuen, així mateix, que si la Llei es manté, l'Argentina corre un perill substancial que l'exèrcit es divideixi amb el subsegüent risc: la guerra civil.

ARGENTINA

No estan gens clares les coses al gegant llatinoamericà. Hi ha democràcia, però aquesta és de paper. La postura de l'exèrcit, malgrat els continuats juraments en acceptar un nou càrrec, és la de salvar el màxim de militars involucrats en la guerra bruta.

L'Administració de Buenos Aires ha optat per buscar una fórmula intermitja en l'afer. No ha fet ús de l'amnistia total perquè la població, de ben segur, no ho hauria acceptat així com així. I tampoc s'ha decantat per una acusació generalitzada a causa de l'imminent cop d'estat, que segur que s'hauria pogut donar.

És necessari que la democràcia es faci gran en tots els aspectes. D'aquesta manera, cada dia que passi, l'estabilitat politico-social serà l'eina imprescindible per fer sortir l'Argentina del caos econòmic en què està immersa.

El deute extern

L'altre fantasma que assola l'Argentina és el deute extern. Actualment ocupa el tercer lloc de Sud-amèrica en milions de dòlars quant al deute extern, concretament 52.000 milions de dòlars.

Argentina és un país potencialment ric. L'altra qüestió és que hi ha una sèrie de factors que fan que la quota de competitivitat no arribi al lloc adequat. Un d'aquests factors és la inestabilitat

política com a conseqüència de la feble democràcia vigilada, encara que sigui d'una forma encoberta, per la branca militar. L'altra qüestió és que la classe treballadora, després de quatre anys de sacrificis en els seus salaris, voldria palpar alguna millora salarial, així com veure baixar la quota d'inflació.

Un dels punts que consta en el programa de Raúl Alfonsín és canviar la capital de la República. L'explicació és la de potenciar les grans regions de l'interior del país portant-hi, cap a aquell indret, la xarxa típica d'una capital d'estat. Fa anys que se'n parla, però per les darreres comunicacions del president la realitat és més aprop, al menys els indicis ho fan preveure.

La Patagònia ha estat al llarg de la història recent del país la gran obludada. La regió compta amb importants jaciments de petroli, ramaderia i alguns jaciments de minerals. Aquesta regió té més de 800 mil quilòmetres quadrats i una població que no sobrepassa els 500 mil habitants.

Cal doncs, que Argentina sàpiga avançar en l'estat democràtic i pugui fer front als continus rumors que l'exèrcit talla el bacallà, perquè en un estat constitucional la funció de les forces armades està prou definida. ■

Ramon Roca i Ribó

Butlleta de subscripció

Nom i cognoms

Adreça

Població D.P. Telèfon

Data de naixement D.N.I. n°

Professió

Demana més informació

Subscriu els serveis de CIDOB

Quota 3.000 ptes. any

Quota 5.000 ptes. any (col·laborador)

Quota ptes. any (protector)

Sistema de pagament:

Domiciliació de rebut anual a entitat bancària o de crèdit.

Ompliu, si us plau, el cupó adjunt i trameteu-lo per correu a CIDOB.

Data

Signatura

Banc o Caixa

Adreça

Població D.P.

Nom del(s) titular(s)

Senyor Director:

Li prego que prengui nota de carregar al meu compte / a la meua llibreta, obert/a en aquesta entitat, els rebuts que els presentarà CIDOB.

Atentament

(signatura)

Signat per

Adreça del titular

N° compte/llibreta

L'ETERNA PUGNA GRECO-TURCA

Per si el govern socialista grec d'Andreas Papandreu no tenia prou problemes amb la contestació de l'església ortodoxa, l'etern problema de la possessió de les illes de l'Egea ha tornat a esclatar entre Grècia i Turquia. Això ha estat una vegada més i van...

El propassat mes de febrer, el govern grec va prendre la determinació de fer-se càrrec del control d'una companyia petrolera de capital majoritàriament canadenc que realitza prospeccions a l'illa de Thassos, propera a la ciutat grega de Kavala.

Davant d'aquesta situació, el govern d'Ankara va enviar una nota a les Nacions Unides en la qual acusava Grècia d'incomplir la resolució del Consell de Seguretat i l'acord bilateral de Berna signat per ambdues parts l'any 1976 segons el qual es comprometen a no realitzar accions que puguin ser considerades provocacions a la guerra, entre d'altres de preparar-se per buscar petroli en aigües internacionals.

Actualment Grècia es reserva el dret d'estendre les seves aigües jurisdiccionals fins a dotze milles, a la qual cosa Turquia s'oposa reconeixent-li tan sols sis milles al voltant de les illes.

La nota del govern turc indica que ha seguit amb interès els esdeveniments i que no acceptarà cap acció unilateral de Grècia en relació a la plataforma continental de la mar Egea; posteriorment Ankara va autoritzar el vaixell oceanogràfic Sismik I per tal que salpés d'Istambul amb destinació a la mar Egea el dijous 26 de març, escortat per vaixells de guerra turcs amb missió d'exploració. Així mateix, Ankara va concedir llicències als vaixells d'investigació de la Companyia de Petroli Turc per efectuar les seves activitats, on i quan desitgi, a la mar Egea.

A la capital, Ankara, les forces armades turques van ser posades en estat de màxima alerta com a conseqüència de la crisi; la flota turca, composta per cinquanta vaixells de guerra i uns 25.000 homes, que realitzava maniobres a la mar Egea des del dilluns dia 23, va rebre el dia 26 al vespre l'ordre de dirigir-se cap a l'Egea.

Andreas Papandreu va advertir immediatament que Grècia anava a bloquejar tota l'activitat turca d'explotació petrolera de la mar Egea i va amenaçar de tancar les bases nord-americanes a Grècia en cas de guerra i fins i tot abans si ho creia oportú; va afegir que la responsabilitat cauria sobre la OTAN i els

EEUU serien culpables de tot el que pogués ocórrer.

Papandreu, en una de les seves declaracions, deia: «Ha de quedar ben clar que si esclata la guerra amb Turquia com a conseqüència de l'entrada del Sismik I a la mar Egea, això suposarà un canvi radical als Balcans i també en el sistema de defensa occidental, és a dir l'OTAN».

Cal remarcar que Grècia i Bulgària van signar el 1986 un acord d'ajut mutu en cas d'agressió, amb la qual cosa es pot fer palesa la importància que té la crisi en aquest sector perquè implicaria un país membre del Pacte de Varsòvia.

També és important destacar que unes hores abans de la crisi, el Ministre grec d'Afers Exteriors va viatjar a Bulgària per tal de lliurar al president personal de Papandreu al president Todor Zivkov; tot seguit, en tornar de la capital búlgara, va convocar els ambaixadors dels països del Pacte de Varsòvia i posteriorment els dels països islàmics, als quals va informar de la situació.

No tan sols amb aquestes gestions sinó que també de viva veu, Papandreu ha volgut deixar ben clar que si EEUU i l'OTAN estan intentant pressionar Grècia perquè enceti negociacions amb Turquia, el seu govern no ho pensa acceptar, i vol que això quedi ben clar. Papandreu està convençut que tant EEUU com l'OTAN, segons les seves pròpies paraules, han donat llum verda a Turquia.

El dia 27 de març, el govern grec va decidir de suspendre el funcionament de la base nord-americana de Nea-Makri, situada a pocs Km d'Atenes, prop de Marton— centre de comunicacions navals i de vigilància electrònica per a operacions nuclears —emparant-se en l'article setè del tractat entre els dos països. És el 28 de març, a primera hora, que el primer ministre turc Turgut Ozal declara a Londres que el vaixell de prospecció petrolera que havia arribat a l'Egea, escortat per diversos vaixells de guerra, romandria realitzant els seus objectius sense sortir de les aigües jurisdiccionals turques, tot i que: «si els vaixells petrolers grecs surten de

les seves aigües, nosaltres farem el mateix, encara que esperem que Grècia faci el primer pas».

Per la seva banda, el govern grec no ha dit que farà exploracions en les aigües en disputa sinó que ha declarat que: «es reserva el dret de fer-ho».

Posteriorment, el cap de govern grec ha expressat un optimisme moderat a conseqüència de les paraules del primer ministre turc i ha anunciat la decisió de no persistir, com havia informat unes hores abans, tot fent ús de l'article 7è del Tractat amb els EEUU, sobre la suspensió de l'activitat a la base nord-americana de control marítim de Nea Makri, que Washington considera un element clau del seu sistema de seguretat en el Mediterrani oriental. Aquesta decisió grega pot ésser deguda a les fortes pressions realitzades envers el govern grec tant pels EEUU com per les Nacions Unides. Aquest país, per la seva banda i durant tota la crisi, ha negat implícitament que Grècia hagués pres tal mesura unilateralment, precisant que tan sols ho havia sol·licitat. En el transcurs de la crisi s'ha celebrat una reunió d'urgència dels setze països membres que formen part de l'Aliança Atlàntica i s'ha instat tant Grècia com Turquia per tal d'evitar qualsevol acció o declaració que pugui agreujar una situació ja de per si molt tensa.

Tot el cap de setmana va estar marcat per una intensa activitat diplomàtica entre EEUU i els representants turcs i grecs. Per últim, el president grec Sartzetakis, després de reunir-se amb els alts responsables polítics i militars va instar Turquia per arribar a un acord per tal d'iniciar la resolució de la disputa sobre la plataforma continental de la mar Egea davant del tribunal internacional de la Haia. «La nostra diferència pot ser resolta pacíficament d'acord amb les lleis i els tractats internacionals».

Grècia desitja arribar a uns límits de compromís respecte a la plataforma continental per tal de traslladar el problema a les altes instàncies internacionals; no així Turquia que s'estima més una negociació bilateral a fons, sense entaular recurs a la Haia; per la seva

GRÈCIA/TURQUIA

banda invoca l'acord greco-turc signat a Berna el 1976, el primer article del qual recomana negociacions a fi d'arribar a una plataforma econòmica acceptable per ambdues parts.

Per altra banda, amb independència del temps que tardi en pronunciar-se el Tribunal Internacional de la Haia, sembla que Grècia accepta de parlar en diàleg directe amb Ankara.

Grècia

Amb 10 milions d'habitants, és el país europeu de l'OTAN que dedica major percentatge del seu pressupost nacional a defensa. La seva principal por és l'amenaça probable de Turquia, estat de 49 milions d'habitants que posseeix un dels exèrcits més importants de l'Aliança Atlàntica i una extensió territorial de set vegades la pròpia Grècia.

Amb una particular configuració territorial a la mar Egea, donat el seu elevat número d'illes, la quasi totalitat de les quals pertanyen a Grècia, aquest país genera més espai aeri i marítim grec que el que els turcs estan disposats a acceptar; per aquesta raó es considera «casus belli» el que Atenes s'aculli als usos internacionals i extengui fins a 12 les seves actuals 6 milles d'aigües territorials.

Des del punt de vista militar, Grècia té un avantatge de 21 a 17 sobre Turquia en el número de destructors i fragates, la majoria de les quals en ambdós casos són de construcció nord-americana i, malgrat ser de la dècada dels 40, compten amb moderns míssils d'aquest país i també francesos.

Pel que fa a submarins, Grècia té 10 unitats, contra 17 de Turquia. Les unitats gregues han estat en la seva major part construïdes en els últims 20 anys, mentre que la major part de les turques daten de finals de la segona guerra mundial. Encara que Grècia té una àmplia superioritat en naus amfibies de 23 a 9, compta amb un fort desavantatge en naus llançadores i buscadores de mines, de les qual Grècia té 17 i Turquia 41. EEUU té en aquests moments 3.500 soldats destacats a Grècia i ha de negociar a finals de 1988 el futur de les seves quatre bases i nombrosos punts de radar. La política exterior de Grècia reflecteix l'ambigüitat de la seva posició geogràfica; per una banda, vinculada a l'economia d'Europa Occidental, Grècia ha buscat en la CEE un ajut de tresoreria per sostenir les seves produccions sense plegar-se a la concertació comunitària.

Per altra banda, vinculada a l'Europa oriental per la seva tradició religiosa, influència indubtable dels països que l'envolten: Iugoslàvia, Albània, un de pertanyent al pacte de Varsòvia

—Bulgària—, té com a frontera més oriental Turquia, el seu etern enemic.

Cal destacar que Grècia ha fet servir les seves relacions amb els països del bloc comunista per pressionar els països de l'Aliança Atlàntica en relació a les seves reivindicacions, que es recolzen en els desitjos d'una opinió majoritàriament nacionalista.

Quan el 1981 Papandreu va prendre les regnes del poder, la victòria socialista va inquietar l'Europa Occidental i especialment els EEUU, ja que presentava una nova visió del paper geopolític de Grècia a la Mediterrània oriental, on, segons l'opinió del dirigent socialista, l'enfrontament dels dos blocs havia de ser combatut i no augmentat.

A principis del 1982, Grècia, junt amb Bulgària, Romania i Iugoslàvia i, de manera provisional Turquia, proposa un pla de desnuclearització dels Balcans. També s'ha promogut l'obertura cap al món àrab i s'ha sensibilitzat davant dels problemes d'Orient Mitjà tant pel que fa a les posicions dels seus comerciants i professionals tècnics com per la dependència energètica i subordinació a les inversions àrabs, especialment de Líbia i Líban.

Els problemes fronterers amb Turquia i el problema de Xipre han fet que es moderessin els projectes de revisió dels acords subscrits amb l'OTAN; l'octubre del 1982, el govern de Papandreu posava condicions a la permanència de les bases de l'organització. Tres anys més tard de la presa del poder, Papandreu s'ha vist obligat a desdir-se; no tan sols no ha abandonat la OTAN, sinó que ha hagut de concedir les bases als EEUU.

Turquia

En el mes de març últim, Turquia i els EEUU d'Amèrica han signat a Washington la renovació de l'acord de defensa i cooperació econòmica, segons el qual EEUU es beneficia del permís d'utilització de les bases i Turquia de l'ajut militar i econòmic durant el període de cinc anys que abraça des del 1986 al 1990. En aquesta ocasió, després de 18 mesos de negociacions, Turquia no ha aconseguit el que esperava; ha estat bastant menys.

Per una banda, no ha arribat a augmentar les quotes d'exportació tèxtil als EEUU i tan sols ha pogut arrencar un ajut molt per sota del que s'havia proposat. Segons l'acord al qual s'ha arribat, aquest any Turquia rebrà uns 590 milions de \$, dels quals 490 aniran destinats a l'assistència militar, en contrast amb els 975 que el govern turc havia previst obtenir. Sembla que hi ha la intenció, per part de l'administració nord-americana, de proposar i aconseguir del Congrés que la retallada que ha sofert

aquest any el pressupost d'ajut nord-americà als tres països del sud d'Europa, Turquia, Grècia i Portugal, sigui pal·liat amb el lliurament d'armes i equip militar. En aquests termes de promeses se situà el Secretari de Defensa nord-americà Caspar Weinberger després de la seva visita a Turquia durant la segona quinzena del mes de març.

Cal destacar que no va aportar garanties en relació a aquest afer però es va manifestar respecte a la intenció que l'administració de Reagan tracti per tots els mitjans de convèncer el Congrés per tal que aprovi un increment de l'ajut militar a aquest país.

També s'han fet ressó d'aquest desig destacats membres dels Departaments d'Estat i de Defensa a propòsit d'aquest interès del govern de fer una dotació important d'avions de caça i carros de combat. Washington considera Turquia —com fins ara ha fet— un aliat importantíssim, essencial per als propòsits de l'Aliança Atlàntica en el flanc sud d'aquesta.

No s'han fet esperar altres declaracions com les que efectuà el propi Caspar Weinberger a la conferència de premsa que va fer des de Washington el dia 24 de març, via satèl·lit, amb periodistes europeus. En ella es reafirmava en la convicció —segons ell— que el rearmament soviètic és molt alarmant i que la banda sud de l'OTAN és una zona d'alt valor estratègic i crític; que per poder mantenir la seguretat a la regió, era necessari que el Congrés ho entengués i procedís a dotar de partides pressupostàries els tres països abans esmentats.

Turquia és el país més oriental de la OTAN, té fronteres amb sis estats: Grècia, Bulgària, la URSS, Síria, Iran i Irak; controla els estrets i l'accés a la Mediterrània. Per la seva situació i entorn és un punt clau del sistema de defensa nord-americà. Segons els acords signats l'any 1982, tenint en compte aquestes característiques, Turquia va concedir als EEUU l'ús de 10 bases o la construcció de 3 més. Aquest país ja en tenia amb anterioritat 13 en funcionament i unes 50 instal·lacions auxiliars.

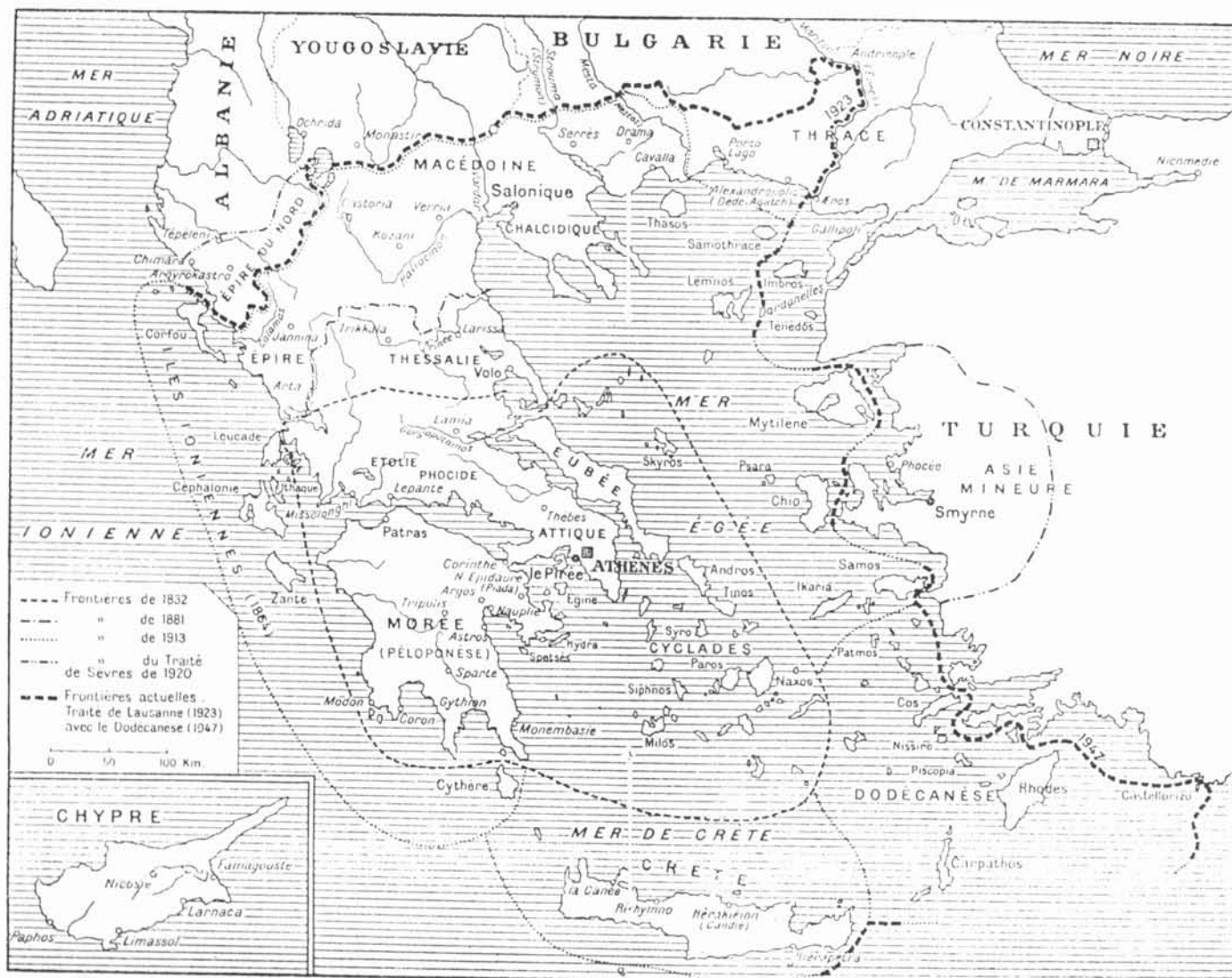
Per altra banda, l'OTAN en té 5 amb independència de les bases que funcionen conjuntament amb els EEUU o amb l'OTAN.

Destaca, d'entre les bases, la d'Inardflik, prop de la ciutat de Adana, la qual permet operar bombarders nuclears i pot ser utilitzada amb l'autorització prèvia del govern d'Ankara.

Turquia en els últims anys s'ha vist aïllada d'Europa enfront dels aliats de Grècia. El cop d'estat de setembre del 1980 trencà l'etapa democràtica «a la turca» que, a partir d'aquest moment, provocà un seguit d'atemptats als drets humans. ■ **Enric Crusat i de Abaria**

Cronologia: Relacions Grècia-Turquia

1919-23	Guerra greco-turca	1963	Disturbis entre greco-xipriotes i turco-xipriotes.	1973	Tensió amb Turquia per la concessió, per part d'aquest país, de prospeccions petrolieres a empreses estrangeres a les plataformes marítimes que Grècia considera seves.
1923	Tractat de Lausana.				
1930	Tractat d'Ankara.	1964	Delegats turcs, grecs i de les minories turca i grega de Xipre i de Gran Bretanya entaulen converses a Londres.		
1933	Pacte de no agressió amb Turquia de 10 anys de durada.				
1934	Consolidació del Pacte balcànic Grècia-Turquia-Iugoslàvia i Romania.		Enfrontaments armats entre els grecs i turcs de l'illa de Xipre.	1974	Crisi de Xipre. Cop d'estat contra Makarios, patrocinat per la Junta grega per tal de facilitar la unió de l'illa a Grècia. Intervenció armada de Turquia.
1955	Disturbis antigrecs a les ciutats turques d'Esmirna i Istanbul.	1964	Expulsió de membres de la colònia grega de Turquia; denúncia per part del govern turc del tractat de 1930 sobre el dret de residència.		Grècia es retira de l'OTAN en fer responsable de la crisi de Xipre els EEUU.
	Representants turcs i grecs es reuneixen a Londres i inicien una conferència sobre el problema de Xipre.	1967	Reunió dels primers ministres grec i turc per tal de tractar de frenar l'agreujament de la crisi xipriota.	1976	Friccions territorials amb Turquia a la mar Egea.
1959	Acords de Zuric i Londres: Grècia, Turquia i Gran Bretanya garanteixen la independència de Xipre. L'illa serà defensada per les forces de protecció greco-turques i britàniques.	1967	Greu risc de guerra entre Grècia i Turquia.	1981	Noves friccions territorials amb Turquia a la mar Egea.
				1983	Proclamació de la república turca de Xipre: tensió Grècia-Turquia.

ELECCIONS

CONSERVADORS I SOCIALDEMÒCRATES GOVERNARAN FINLANDIA

Els dies 15 i 16 de març, els finlandesos han elegit els dos-cents diputats que integren el seu parlament. Els resultats confirmen l'augment de l'oposició conservadora —Partit d'Unió Nacional—, ja previst pels sondeigs. Aquest ha passat de 44 a 53 escons, amb el 23,2% dels vots i un increment de l'1% respecte a les eleccions de 1983. L'altre grup en alça ha estat el dels verds, que assoleixen el 4% (contra l'1,4% el 1983), i passen de dos a quatre escons.

El Partit Socialdemòcrata del primer ministre Kalevi Sorsa ha resistit millor del que preveïen els sondeigs. Ha obtingut un 24,3% dels vots (2,5% menys que l'any 1983) i perd un dels 57 diputats que tenia fins ara. Els socialdemòcrates, junt amb els centristes, el Partit Popular Suec i l'Agrari formaven fins ara el govern de centre-esquerre sorgit de les eleccions de 1983.

Els comunistes del Partit Demòcrata Popular, de tendència eurocomunista, que el 1983 van obtenir 17 escons, han

sofert fa dos anys l'escissió de la minoria ortodoxa, i han perdut un 1% dels vots i un escó. Aquests darrers han obtingut quatre escons.

Després de 21 anys a l'oposició, els conservadors del Partit d'Unió Nacional encapçalaran el govern en una infreqüent coalició que els reunirà amb els socialdemòcrates. A la coalició participaran també els partits Agrari i Popular Suec, que ja formaven part de l'anterior majoria governamental.

Per primer cop al país, des de 1959, socialdemòcrates i conservadors coexistiran en un mateix govern, i per primer cop d'ençà la II guerra mundial, el primer ministre serà un conservador, Harri Holkeri. Els conservadors tindran a més a més vuit ministeris; els socialdemòcrates, set, entre ells el de política exterior —que ocuparà el fins ara cap del govern, Kalevi Sorsa—; el Partit Popular Suec, dos i el Partit Agrari, un. El principal marginat per aquesta coalició és el Partit del Centre, que ha estat el

tercer en nombre de vots, darrera dels socialdemòcrates i els conservadors.

Si bé en la inusual composició del nou govern hi han intervingut factors com les rivalitats personals entre alguns líders, el consens entre les diferents forces polítiques en seguretat i política exterior ha estat decisiu. El nou cap de govern es presenta com a continuador de la línia Paasikivi-Kekkonen.

Les diferències en política interior entre els 13 partits que es presentaven a les eleccions no són gaire pronunciades. Tots estan d'acord en la necessitat d'una reforma fiscal, que es durà a terme als propers quatre anys. Els principals problemes del país —que gaudeix una envejable situació econòmica, amb un creixement constant del 4% del PNB— són l'atur, el comerç exterior, que es vol augmentar mitjançant els intercanvis amb la CEE, i la política d'habitatges. En aquests temes, els components de la coalició tenen enfocaments bastant coincidents.

Pugen els socialdemòcrates i l'Agrupació de les Dones

ISLANDIA GIRA CAP A L'ESQUERRA

El retrocés dels dos partits de la coalició de centre-dreta fins ara al govern, l'èxit de l'Agrupació de les Dones i l'augment dels vots socialdemòcrates, són les notes més destacades dels comicis per elegir els 63 diputats del parlament islandès que s'han celebrat el dia 27 d'abril.

Sense que hi hagi un guanyador clar, els resultats de l'escrutini suposen un gir a l'esquerra. El Partit de la Independència, dirigit per l'actual primer ministre Steingrímur Hermannsson, d'ideologia conservadora, apareix com el gran perdedor, i ha baixat del 39% al 25% dels vots. L'altre partit de la coalició, el del Progrés (agrari), perd l'1% dels vots en relació a l'any 1983. Entre els dos partits passen de 37 a 31 escons.

L'agrupació de les Dones duplica els seus vots i passa de 3 a 6 escons. Els socialdemòcrates augmenten el seu percentatge del 12% al 17%, i els escons de 6 a 9. També ha obtingut un bon resultat el Partit dels Ciutadans, format poques setmanes endarrera.

La composició del nou govern és encara per definir i obligarà a una combinació d'almenys tres partits. El ventall de les possibilitats va des de conservadors + centristes + Partit dels Ciutadans fins a socialdemòcrates + conservadors + Agrupació de les Dones.

Des del punt de vista internacional, la importància de les eleccions a Islàndia, país amb 250.000 habitants i 100.000 quilòmetres quadrats de territori, resi-

deix en la seva situació geogràfica. A mig camí entre Europa i Amèrica, ocupa una posició de control sobre els moviments marítims de la zona. Per l'existència de la base nord-americana de Keflavik al seu territori, les oscil·lacions polítiques del país han preocupat l'OTAN. Però l'avenç actual de l'esquerra té, sobretot, raons econòmiques. Els darrers anys els conservadors han sanejat l'economia amb l'adopció de mesures d'austeritat de caire neoliberal. Avui, la majoria de l'electorat ha optat pels beneficis de l'estat de benestar.

A Indonèsia

SUHARTO REFORÇA LA SEVA MAJORIA

L'àmplia victòria del partit oficial Golkar a les eleccions legislatives i regionals del 23 d'abril reforça el règim autoritari del president Suharto, que fa 21 anys que és al poder.

El Golkar, que agrupa les forces del règim i rep el suport de l'exèrcit, obtingué el 72% dels vots (64% el 1982); el Partit per la Unió i el Desenvolupament (PUP), proislàmic, el 16% (28% l'any 1982), i el Partit Democràtic d'Indonèsia (PDI), votat per catòlics, joves i classes mitjanes, obtingué l'11% (8% el 1982).

El Golkar ha aconseguit el seu objectiu electoral, superar la barrera del 70% dels vots, i a guanyat fins i tot a la província d'Aceh, feu tradicional dels musulmans del PUD. El lleuger augment dels vots del PDI, de tendència progressista, és molt lluny de poder inquietar Suharto, que el mes de març de 1988 té prevista la reelecció per a un sisè govern quinquenal.

El PUD ha canalitzat l'oposició moderada a Suharto entre els rengles musulmans. El radicalisme islàmic no s'ha manifestat per ara en un estat on el 90% de la població practica la religió musulmana.

L'economia indonèsia pateix avui una recessió, en un país molt dependent de les exportacions de petroli. La població està descontenta per la devaluació de la rúpia indonèsia, el setembre de l'any passat, en un 31%, fet que va originar una forta puja de la inflació. L'atur sobrepasa el 30% de la població activa i l'estat ha de fer front a un deute extern superior als 30.000 milions de dòlars.

Al Japó

AVENÇ SOCIALISTA A LES ELECCIONS LOCALS

A les eleccions locals i regionals celebrades al Japó el dia 12 d'abril, ha augmentat els seus vots el Partit Socialista Japonès (PSJ), especialment en la composició de les assemblees locals. L'avenç socialista és interpretat com un vot de càstig al partit en el poder, el Partit Liberal Democràtic (PLD), per les intencions del primer ministre, lasuhiro Nakasone, d'aplicar un nou impost similar a l'IVA europeu.

En aquests comicis han estat elegits quinze governadors i 2.670 escons, a 44 assemblees locals, corresponents als grans ajuntaments, amb un dels índexs de participació més baixos de la postguerra. A la capital, Tokyo, la participació ha estat només del 43%.

Els socialistes han centrat la campanya en el tema dels impostos, han argumentat que l'augment d'aquests va lligat a l'increment en les despeses de defensa, i han acusat Nakasone de

mentir als electors a les legislatives de juliol de l'any passat, quan va prometre que no apujaria els impostos.

Als problemes de política interior del govern Nakasone s'afegeixen els relatiu a l'àmbit internacional, especialment la guerra comercial amb els EUA i els països de l'Europa Comunitària. El conflicte és degut a la forta competència japonesa als mercats exteriors, amb un gran superàvit a la balança comercial que desequilibra les relacions comercials mutues.

Washington utilitza la depreciació constant del dòlar per encarrir els productes nipons venuts als EUA i aconseguir que Tokio obri els seus mercats als productes nord-americans. Nakasone ha començat a negociar amb l'Administració Reagan i ha promès un nou programa de reactivació de l'economia interior, especialment en matèria d'obres públiques i habitatge.

Clar triomf de la dreta a Sud-àfrica

ELECCIONS NOMÉS PER A BLANCS

A les eleccions legislatives del dia 6 de maig, la minoria blanca s'ha decantat per la continuïtat i ha votat, per una gran majoria, el Partit Nacional del president Pieter W. Botha, que ocupa el poder d'ençà 1948. La segona posició ha estat per a l'extrema dreta, representada per Partit Conservador. Aquest darrer ha desplaçat el Partit Federat Progressista (PFP), l'oposició liberal blanca i fins ara el segon partit en vots, que ha vist refusat el canvi que proposava.

Les eleccions a la Cambra blanca del Parlament tricameral, que té 166 escons, s'han celebrat enmig d'una protesta pacífica de més d'un milió de treballadors i estudiants negres. Aquesta protesta fou duta a terme malgrat les fortes mesures d'excepció que comporta l'estat d'emergència, que és vigent al país des d'el juny passat, i converteix en delictes la simple convocatòria d'una protesta.

La població blanca representa només el 17% dels més de 30 milions d'habitants de Sud-àfrica i es compon d'una elevada proporció de funcionaris governamentals i d'un proletariat agrícola i industrial, que veuen perillar els seus interessos vitals per l'existència d'una creixent classe mitjana negra.

Les posicions defensades pel PFP a favor de l'alliberament dels presoners polítics i la negociació amb el Congrés Nacional Africà per discutir una constitució democràtica no han tingut ressó en l'electorat afrikaner.

Els resultats no deixen lloc als dubtes: el Partit Nacional ha aconseguit 123 escons; el Conservador, 22; el PFP, 19; el NRP, aliat del PFP a la província de Natal, 1, i els independents 1 escó.

Portugal accepta retornar-lo a la Xina a finals del 1999

MACAU CANVIARÀ D'AMO EL SEGLE XXI

El passat dia tretze d'abril, el primer ministre xinès, Zeo Ziyang, i el cap del govern portuguès Aníbal, Cavaco Silva, van firmar un acord històric sobre Macau. En virtut d'aquest acord, els governs de Pequín i Lisboa van acceptar que la colònia portuguesa de Macau passi a mans de la República Popular de la Xina a partir del dia 20 de desembre de 1999, onze dies abans del pròxim segle XXI. Aquell dia, d'un futur encara llunyà, s'acabarà la presència portuguesa en aquest territori, que es remunta a l'any 1557, quan la dinastia Mig va regalar-la als portuguesos per estimular el comerç entre la Xina i Europa, un servei que Macau va fer de forma molt útil perquè durant molts segles va ser l'única porta d'accés a la Xina oberta als europeus.

Macau va ser, durant molt de temps, l'única porta de Xina oberta a l'Occident, però des que els britànics s'apoderaren, el 1814, de l'illa veïna d'Hong-Kong, Macau va quedar relegada a segon pla i va passar a dependre de la colònia britànica quasi de forma absoluta, sense arribar a trencar mai els lligams de sobirania portuguesa. Per això, quan Londres i Pequín van acordar que Hong-Kong deixaria de ser britànica, a partir del juliol del 1997, per reintegrar-se a la mare pàtria xinesa, ja es veia venir un futur semblant per a Macau. I ha estat així perquè la colònia portuguesa ha acabat seguint les passes de la seva germana britànica, amb un tractament similar: autonomia i manteniment de l'actual sistema legal i econòmic capitalista almenys durant els cinquanta anys posteriors a la seva independència. Pel que fa als punts fonamentals de l'extensa declaració que sanciona el destí de Macau, referendada per la Xina Popular, molt resumidament fan referència en primer lloc a la «sobirania». S'hi recull, sobre aquest particular, que Macau és un territori xinès i que la regió administrativa especial de Macau s'establirà a partir del 20 de desembre del 1999, quan Pequín reassumeixi de nou la seva sobirania sobre aquest territori. S'hi afegeix també, en aquest apartat, que Macau podrà tenir la seva pròpia bandera i emblema i podrà portar a terme la seva pròpia política de Relacions Exteriors, en els àmbits cultural i econòmic, sempre amb la denominació «Macau, Xina».

En segon lloc, la referència més important de la declaració lusitano-xinesa sobre Macau fa referència a la Constitució, sobre la qual s'esmenta la promulgació d'una llei fonamental que establirà la no aplicació del sistema i la política del règim socialista xinès fins a partir de cinquanta anys després del 1999. Men-

trestant Macau conservarà l'actual sistema social i econòmic. En l'apartat de la nacionalitat la declaració lusitano-xinesa assenyalava que no hi haurà doble nacionalitat estrictament, però que els passaports portuguesos en propietat de ciutadans xinesos continuaran servint com a documentació oficial de viatge per a qualsevol desplaçament dins del país, fins i tot després del 1999.

En matèria de govern, les tasques executives les exerciran els habitants locals de Macau. El cap de l'executiu serà nomenat pel govern central mitjançant eleccions o consultes amb Macau. En aquest sentit la majoria dels membres del legislatiu seran electes. Els funcionaris públics, policia inclosa, tant si són estrangers com xinesos podran conservar el seu lloc de treball.

Sobre l'idioma, a més del xinès, el portuguès tindrà caràcter de llengua oficial, fet que es correspon amb la cooficialitat de l'una i l'altra. El respecte a la llengua portuguesa s'ampliarà també als interessos dels habitants d'ascendència lusa, tots els quals seran protegits i la seva tradició cultural, respectada.

En la resta d'apartats, es recullen la igualtat de tots els habitants davant la llei, i la garantia que totes les llibertats i drets es respectaran, inclosos els de lliure expressió, premsa, assemblea, associació, viatges i moviments, vaga, elecció d'ocupació, de religió, de comunicació i de propietat. En aquest punt no s'esmenta però la llibertat de practicar qualsevol mena de joc d'atzar, una activitat de lleure que aporta a Macau la seva principal font d'ingressos. Pel que fa al futur sistema econòmic de Macau, continuarà sent un port lliure i un territori duaner separat, amb finances independents i sense que Pequín pugui establir cap impost per aquesta regió administrativa especial.

Finalment, la defensa de Macau estarà subordinada a l'exèrcit xinès, amb l'única salvetat de poder proveir-se del propi sevei d'ordre públic.

En definitiva, l'acord de retorn de la sobirania xinesa a Macau s'ha establert en base al principi postulat pel líder xinès Deng Xiao Ping, «Un país, dos sistemes», el mateix que regirà per a Hong-Kong i en virtut del qual Pequín assumeix la necessitat que cohabitin els sistemes socialista i capitalista fins mig segle més enllà de finals de segle.

El llarg camí cap a la devolució

Al llarg d'aquest segle XX, Portugal ha volgut abandonar la seva colònia de Macau en dues ocasions, i si no ho ha fet ha estat per la negativa de la Xina a acceptar-ho, temerosa que l'exemple d'aquesta colònia tingués conseqüències catastròfiques per a l'economia d'Hong-Kong i per al profit econòmic que el govern de Pequín n'obté. La primera vegada va ser el 1966, quan la colònia portuguesa es va veure sacsejada per l'onada expansiva de la Revolució Cultural. Es van produir enfrontaments entre la policia i «guàrdies rojos» i alguns van morir. Portugal va amenaçar llavors senzillament de retirar-se de Macau, i els incidents van cessar immediatament. L'altra vegada va ser després de la Revolució dels Clavells del 1974. En ple procés descolonitzador, el govern va proposar a la Xina tornar Macau, però Pequín va fer saber que no en volia ni sentir parlar. Així va ser que Macau va quedar inscrit en la nova constitució com un «territori xinès sota administració portuguesa», tot esperant que es decidís el futur del seu germà gran, Hong-Kong. Concretament, el govern portuguès va concedir a Macau un estatut especial amb una gran dosi d'auto-

nomia política i fiscal i una assemblea legislativa elegida parcalment.

A partir d'aquí Lisboa i Pequín van anar escurçant el camí i la distància política que els separava i l'any 1979 van establir relacions diplomàtiques, alhora que els dos governs es comprometien a discutir el futur de Macau en el moment que les dues parts ho consideressin oportú. Malgrat tot, l'any 1985, quan Pequín va començar a pressionar Lisboa per la recuperació de la colònia portuguesa (quan ja havia acordat amb Londres la devolució d'Hong-Kong), van començar a aixecar-se veus de Macau per intentar almenys, de retardar l'acord o com a mínim d'allargar el termini de devolució, una qüestió que s'ha revelat com el principal escull per a la firma de l'acord. El problema de la data de devolució ha marcat el punt de desacord més important entre Lisboa i Pequín perquè mentre Portugal s'esforçava per retardar-la com més millor, i havia proposat de fer-ho fins l'any dos-mil set, la Xina en canvi havia exigint recuperar Macau abans del dos-mil. A cap dels dos no els faltaven arguments al seu favor per defensar la seva posició. La insistència de Lisboa a retardar la data tenia a veure amb el fet que preveia que aquest retard podia concedir avantatge econòmic a la seva colònia, atès que opinava que després del juliol del 1997, data del retorn d'Hong-Kong a la Xina, determinats capitals podrien desplaçar-se d'aquí cap a Macau. La Xina, per la seva banda, havent negociat ja la devolució de la colònia britànica per a abans de finals d'aquest segle, no estava disposada a deixar el retorn d'aquesta altra per al vinent, atès el seu

afany de fer-se amb dos nuclis d'enorme desenvolupament econòmic que vol fer servir per impulsar el propi creixement industrial.

El cas és que les negociacions per a la retrocessió de Macau a la Xina es van acabar a finals del mes de març, després de nou mesos de negociació molt intensa que va començar a mitjans de l'any passat.

Un territori minúscul

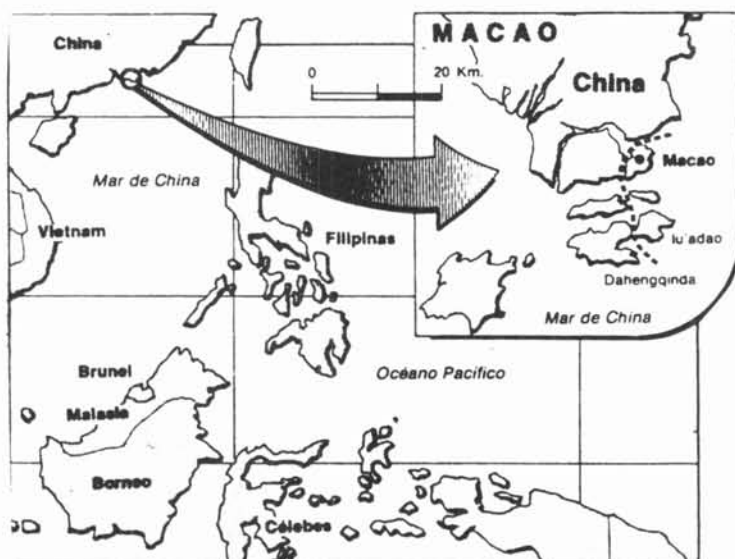
Macau, l'últim troç de l'imperi colonial portuguès, és un territori insignificant de només quinze quilòmetres quadrats, amb quatre-cents mil habitants, el 95% dels quals són xinesos. El turisme és la seva principal font d'ingressos, juntament amb les més tradicionals de la pesca, el tràfic il·legal d'or —d'on el govern treu abundosos beneficis—, la indústria tèxtil i pirotècnica i sobretot el joc. Aquest proporciona la meitat del pressupost governamental i està en mans, des del 1962, de la Societat de Turisme de Macau, un sindicat d'homes xinesos de la colònia que en va rebre el monopoli per concessió estatal i controla els sis casinos que hi ha. L'any passat els guanys d'aquests sis casinos van suposar un vint per cent del producte interior brut de tot el territori i van donar sustentament a un vuitanta per cent de la població.

Aquesta qüestió del negoci del joc entronca directament amb el que, com hem dit, va ser el principal escull en la negociació: la data de devolució. El dubte de si la colònia de Macau passaria a mans xineses al mateix temps, o abans

o després d'Hong-Kong tenia molt preocupats els seus ciutadans. Si ho feia abans, Macau podria servir, pensaven, com a exemple tranquil·litzador per al món empresarial d'Hong-Kong, però qualsevol problema podria crear, pel mateix motiu, un moviment de pànic de conseqüències catastròfiques. Fer-ho al mateix temps, ho consideraven la solució més fàcil i equitativa. En canvi, fer-ho després, tal com s'ha fet, era la solució més favorable per a Macau perquè així es podria proporcionar als més espantadissos de la colònia britànica d'Hong-Kong la tranquil·litat de saber que tenen pròxim un lloc on refugiar-se encara per continuar fent el seu negoci.

En tot cas, però, ningú no sembla a Macau, gaire espantat per aquest futur. Des del 1980 han obert les portes tres grans hotels de luxe i hi ha un gran complex turístic en construcció a l'illa de Coloane. Al mateix temps s'està estudiant la construcció d'un aeroport, en cinc anys, que s'acabarà el 1991 i que evitarà haver de viatjar per mar fins a Hong-Kong per agafar l'avió. La inquietud dels xinesos de Macau, que evidentment existeix, va per dins. Per molts, el futur és aconseguir un passaport portuguès. I això ho poden fer ara amb facilitat perquè Lisboa, a diferència de Londres, sempre l'ha concedit sense restriccions als residents a les seves colònies. En el cas de Macau això garanteix la possibilitat de viatjar a Portugal o a qualsevol país de la CEE, a qualsevol dels vuitantamil portuguesos (siguin xinesos o europeus) censats a Macau.

Jordi Duch i Sesplugues

El règim sandinista té cada cop el camí més aclarit

EL FRACÀS DE LA «CONTRA»

A principis d'any, els dirigents de l'organització política que guia els passos de la guerrilla «contra» de Nicaragua eren conscients que començava una etapa decisiva en la lluita contra el règim sandinista de Managua. Els caps de la llavors Unió Nicaragüenca Opositora (UNO) —que des del mes de maig passat s'ha transformat en la Resistència Nicaragüenca— tenien la convicció en aquell moment que el 1987 seria l'«ara o mai» per a la «contra». Ho creien així perquè les particulars circumstàncies de finals d'any i principis d'aquest els impulsaven a accelerar el desenllaç de la crisi de Nicaragua al seu favor.

Fins llavors, durant els quatre anys seguits de «guerra de desgast» contra el règim sandinista, no havien aconseguit forçar aquest desenllaç favorable, fonamentalment a causa de la seva ineficàcia militar. Malgrat els seus diversos fronts i malgrat el suport que des del primer moment havien rebut dels Estats Units i de les simpaties d'Hondures i Costa Rica, veïns de Nicaragua, la «contra» no va saber consolidar un veritable exèrcit rebel que s'enfrontés amb eficàcia a l'Exèrcit Popular Sandinista.

Però el que no havien aconseguit en més de quatre anys ara es proposaven d'obtenir-ho en un, o en menys i tot, perquè preveïen que se'ls estaven acabant les oportunitats d'intentar-ho. El considerat darrer intent de la «contra» de fer-se amb un desenllaç favorable en la crisi nicaragüenca tenia el seu punt de partida en una colla de necessitats que, malgrat que s'imposaven a contrapèl, es van fer coincidir amb els propis imperatius de l'organització «contra» aprofitant que algunes condicions per a la posada en pràctica de l'intent eren en el seu moment més òptim.

L'anàlisi de tot plegat ens porta, per tant, en primer lloc, a veure les esmentades necessitats imposades per la força de les circumstàncies. La més important d'aquestes circumstàncies era el llavors tot just esclatat afer de l'irangate i la crisi paral·lela del «contragate» que amenaçaven ja amb fer trontollar el president Reagan i amb ell tota l'estratègia republicana de fermesa en el suport a la «contra». Relacionada també aquesta incipient feblesa operativa de Reagan, que deixava els rebels antisandinistes pràcticament desprotegits, va aparèixer un nou factor d'alarma per als «contres» que els impulsava a intentar jugar-se el tot pel tot amb un nou intent desesperat. Es tractava del temor d'Hondures (santuari dels rebels antisandinistes) que una reculada en l'es-

tratègia de Washington a Amèrica Central, a causa del «contragate», no acabés desemparant l'exèrcit de deu mil «contres» armats i atrinxerats dins el seu territori. La por a un exèrcit sense sosteniment i dins de casa va fer pressionar Hondures els rebles perquè sortís cap a Nicaragua a acomplir el seu destí de «lluitadors per la llibertat», tal com els anomena el president Reagan.

Aquestes circumstàncies desfavorables, però, es van fer coincidir, tal com hem dit abans, amb els propis imperatius de l'organització «contra», que des de feia alguns mesos s'estaven airejant als quatre vents per procediments publicitaris de tota mena. Des de finals de l'any passat, la Secretaria General de l'UNO a Miami (als EUA) s'esforçava a fer campanya d'auto-promoció i el seu directori, integrat llavors encara per Adolfo Calero, Arturo Cruz i Alfonso Robelo, no es cansaven d'explicar la seva estratègia d'infiltració de les seves forces dins Nicaragua i de la imminent posada en funcionament de Ràdio Liberación. Es tractava, en síntesi, de penetrar primer en profunditat, obrir després un gran nombre de fronts de combat, i transmetre finalment la consciència de lluita a la població, inculcant-li l'idea de possibilitat de triomf i de futura implantació d'un règim de llibertats democràtiques a Nicaragua. A partir d'aquí s'havia de transformar —sempre segons la mateixa estratègia— el que es considerava el rebuig passiu de la població nicaragüenca enfront del règim sandinista, en un refús actiu de suport als rebels.

Dins d'aquest pla operatiu s'inclouïa, finalment, la creació d'un territori «alliberat» a l'interior de Nicaragua que permetés l'establiment d'un govern provisional, amb la finalitat de poder demanar ajut als Estats Units.

Per aconseguir-ho, ja ho hem dit abans, els rebels podien aprofitar el fet que algunes condicions per al desenvol-

upament de l'operació armada eren en el seu moment més òptim. Concretament feia tot just molt pocs dies que la «contra» acabava de rebre un nou ajut del Congrés nord-americà de cent milions de dòlars més, i això els obligava a justificar-ne el seu bon ús, impulsant ofensives bèl·liques més efectives. Igualment, contribuïa a situar l'inici de l'operació «contra» en el seu millor moment, l'estació seca, que havia començat a finals d'any i que era l'època ideal per fer el que havia de ser el més gran desplegament militar «contra» a Nicaragua. Una operació militar de gran envergadura que, malgrat tot, no ha provocat fins ara cap canvi qualitatiu en la guerra a l'interior del territori nicaragüenc i que fa preveure, per tant, la derrota imminent dels «contres» ateses les precàries condicions, tant d'infraestructura com superestructurals, del seu conglomerat polític i militar, en què ha anat quedant els últims mesos.

Ensulsiada política i militar

En el terreny polític, la «contra» s'ha immmergit en una lluita intestina entre les diferents tendències que l'integren. El reflex més clar d'això ha estat la desparició de l'UNO després que tots els seus líders l'anessin abandonant, l'un rera l'altre, tots els quals després, amb l'única excepció del seu membre més moderat, Arturo Cruz, s'han tornat a aplegar per comandar la nova organització Resistència Nicaragüenca. Una nova organització que, sense Cruz, l'únic dirigent antisandinista que oferia la credibilitat necessària per prestigiar la «contra» davant de l'opinió pública nord-americana i mundial, atès el seu passat de lluitador antisandinista, queda reduïda a un grup de mercenaris dirigits des de Washington. I per extensió, també d'aquesta manera Reagan

es queda sense arguments davant del Congrés nord-americà per continuar sol·licitant suport econòmic per als seus estimadíssims «lluitadors de la llibertat».

La conclusió que la «contra» no té res a fer tota sola planteja ara tres opcions al govern nord-americà. En primer lloc, Washington es pot plantejar donar suport a l'opció d'una guerra que es perllongui més i més, sense arribar a intervenir, si és que abans Nicaragua no ataca objectius nord-americans o països veïns, fets que suposarien una resposta agressiva de Washington.

En segon lloc, els Estats Units es podrien plantejar la possibilitat d'una guerra curta, amb una intervenció directa de les seves forces, fet que no sembla gaire provable malgrat les contínues insinuacions que la cúpula dirigent nicaragüenca fa sobre l'imminència d'una invasió del seu territori per part dels «marines».

En tercer i últim lloc, i potser com a opció més plausible, els Estats Units es poden plantejar una política de «contenció», ni de guerra ni de pau, basada en l'acceptació per part de Washington d'un camí alternatiu a la seva política actual beligerant. Això es concretaria en donar el vist-i-plau a un pla de pau per a Amèrica Central, sigui el de Contadora o sigui qualsevol altre que, com l'actual pla de Costa Rica, es proposa la pacificació de la zona pel procediment de la democratització, l'alto el foc, la suspensió de l'ajut militar i el diàleg dels governs assetjats per la violència amb els grups de guerrilla armada. En aquest cas, els Estats Units suportarien la permanència del règim sandinista, que al seu torn es veuria obligat a aixecar totes les restriccions en l'exercici de les llibertats públiques i democràtiques sense excepció, fet que dinamitzaria l'activitat de l'oposició interna, que podria cristal·litzar a l'entorn del líder antisandinista Arturo Cruz.

La virtual liquidació de la «contra», el revés polític de Reagan, i la represa del diàleg centramericà amb l'oferta de Costa Rica, fan preveure que finalment s'imposarà aquesta última opció favorable a una via de sortida política a la crisi nicaragüenca. Per això el govern sandinista té ara mateix bones raons per pensar i creure que els últims esdeveniments han estat els més útils per a la consolidació del sistema polític vigent a Nicaragua. ■

Jordi Duch i Sesplugues

ELS EUA VOLEN UNA NOVA «CONTRA»

L'escàndol de l'Irangate i l'afer paral·lel del «Contragate» no han fet renunciar els Estats Units a la «contra». Això no obstant, Washington prepara des de fa uns mesos un canvi en profunditat de les característiques d'aquest moviment i li ha fixat un termini que expira al final de l'actual Administració Reagan perquè demostrï la seva operativitat. Pel departament d'Estat nord-americà, la «contra» continua sent una «eina» essencial per a la política dels EUA a Amèrica central. Al mateix temps, però, Washington considera que la tàctica utilitzada fins ara pels «anti-sandinistes» (més interessats a aprofundir en l'àmbit militar que no pas en el polític) ha fracassat estrepitosament.

Segons el cap del departament de Planificació de la Política per a Amèrica central d'aquesta Secretaria d'Estat, Luigi Einaudi, «es tracta de polititzar la "contra"». Es vol fer així per tal que es configuri, a més d'un contrapoder militar a l' statu quo militar sandinista, una alternativa vàlida de recanvi polític. En aquest sentit es vol que la «contra» projecti una força, però també una imatge

i una capacitat política a Nicaragua que pugui pressionar els sandinistes fins al punt d'induir transformacions en l'actuació, la personalitat i l'organització del govern de Managua.

L'exemple més colpidor d'aquest afany nord-americà d'incentivar una nova «contra» ha estat la formació, els últims dies, d'una nova direcció dels rebels anti-sandinistes. Després de tot un mes de crisi en el lideratge contrarevolucionari, a principis de maig, totes les organitzacions que intenten des de l'exterior l'enderrocament del govern de Managua, es van fusionar en una sola estructura que van batejar amb el nom de Resistència Nicaragüenca.

En aquesta nova direcció, juntament amb els personatges històrics i «durs» com ara Adolfo Calero i el coronel Enrique Bermúdez, conviuen dirigents més moderats com ara Alfonso Robelo i d'altres. L'única excepció és l'antisomocista Arturo Cruz, al qual la CIA no ha considerat mai gaire apte per encapçalat l'aparell militar antisandinista, atès el seu caràcter obert i democràtic que fa que se'l consideri excessivament «tou».

Segons Malik Khafoury, president de la Fundació per la Pau i contra la Fam i la Discriminació,

«L'ONU POT FORÇAR LA PAU AL GOLF PÈRSIC»

El recent atac de l'aviació de guerra de l'Iraq contra la fragata «Stark» nord-americana, en aigües internacionals del Golf Pèrsic, amb un balanç de 37 mariners de l'US Navy morts, ha situat el conflicte entre l'Iran i l'Iraq a les portes de la seva internacionalització. De moment se'n ha salvat perquè el govern de Bagdad s'ha avingut a demanar excuses a Washington i perquè els Estats Units no han volgut sacrificar els seus lligams d'amistat amb l'aliat iraquetà, ja prou deteriorats amb l'afer de la venda d'armes nord-americanes a l'Iran.

Ningú, però, no gosaria assegurar que d'ara en endavant continuarà sent possible d'evitar el pitjor al Golf Pèrsic. Entre d'altres raons perquè l'escalada de tensió s'ha fet molt intensa els últims dies amb l'amenaça nord-americana d'agredir a partir d'ara qualsevol objectiu naval i aeri del Golf, sense esperar a fer-ho en defensa pròpia, si es té una mínima sospita d'alguna mala intenció per part «d'altri». Igualment, el propòsit de l'Iran de continuar atacant objectius navals del mateix Golf sense tenir en compte, com fins ara, si s'acompanyen de bandera nord-americana o soviètica —Kuwait ha resolt la custòdia de la seva flota petrolera assignant pabelló soviètic i nord-americà, a parts gairebé iguals entre els seus mercats de transport de cru, amb el corresponent permís de Washington i Moscou— fa créixer el risc d'internacionalització del conflicte entre l'Iran i l'Iraq.

La navegació pel Golf Pèrsic deixa de ser, per tant, a partir d'ara, un perill només per a la pròpia integritat física dels vaixells i de les persones que ho facin i esdevé un risc per a tota la humanitat.

Fundació per la Pau

En aquest context, la Fundació per la Pau i contra la Fam i la Discriminació, que des de fa mesos impulsa una iniciativa testimonial per la pau al Golf Pèrsic, ha hagut finalment de desistir del seu objectiu. El seu president, l'iraquí Malik Khafoury, promotor d'un «vaixell de pau» que s'havia de flotar a Barcelona aquesta primavera per posar-lo

amb destinació al Golf Pèrsic, ha fet marxa enrera en el seu projecte. **«El risc excessiu que això comportava, agreujat ara a més amb l'escalada de tensió dels últims dies al Golf, han fet prevaldre l'opinió de no interferir per la via de la presència pacífica en les accions de guerra entre els dos contendents»**, assegura Khafoury.

Això no obstant, el mateix promotor d'aquesta primera iniciativa frustrada, per qui continua sent d'interès capital promoure alguna mena de via de sortida pacífica a la guerra Iran-Iraq, n'està impulsant una altra que té un caràcter més efectiu. **«Es tracta —diu— d'una proposta de pau que hem fet arribar al conjunt de països que integren l'Organització de Nacions Unides, perquè des de l'ONU es forci no només a negociar l'alto el foc a Bagdad i Teheran (això ho ha estat intentant tothom fins ara, com una mesura definitiva per ella mateixa, sense que ningú no ho hagi aconseguit mai fins ara) sinó a establir un compromís formal i explícit per part de tots els governs representats a l'ONU. En virtut d'aquest compromís s'impediria la venda d'armes als dos països enfrontats, amb la qual cosa l'ONU podria forçar l'alto el foc al Golf Pèrsic per la via de la prohibició de vendre armes als dos estats bel·ligerants»**.

Guerra sense fronteres

En síntesi, la proposta de pau per al Golf Pèrsic que la Fundació per la Pau i contra la Fam i la Discriminació ha tramès a tots els titulars de la diplomàcia dels països integrats dins l'ONU planteja la creació de dues Comissions de Pau integrades per 15 països cadascuna. La primera s'encarregaria de demanar el final de les operacions militars i l'inici de negociacions d'«alto el foc», al qual seguiria l'intercanvi de presos de guerra i la retirada de les forces de més enllà de les fronteres reconegudes internacionalment. Cas que algun dels bel·ligerants violés les recomanacions d'aquesta comissió, una segona impulsaria una normativa internacional de prohibició de trametre arsenal bèl·lic al país transgressor de les recomanacions de la primera comissió.

Sobre el risc imminent d'internacionalització de la Guerra del Golf, el president de la Fundació per la Pau i contra la Fam i la Discriminació és absolutament categòric: **«Les guerres, ni aquesta ni cap, no tenen fronteres. Encara que és sempre l'acció bèl·lica a l'interior de les àrees geogràfiques dels països enfrontats el que determina l'abast d'una guerra, hi ha d'altres indrets, com són les àrees neutrals i de lliure circulació —és el cas de les aigües internacionals per on navegava la fragata nord-americana agredida— per on s'estenen indefectiblement els conflictes els conflictes armats. Per això considero que som a les portes d'un conflicte armat generalitzat que només es**

pot evitar fent un esforç per part de l'ONU d'impulsar mesures coercitives contra tots aquells governs que desatenguin una crida internacional pel desarmament dels règims iranià i iraquiana i que faci possible el desproveïment bèl·lic dels dos contendents».

Finalment, a la pregunta de si trigarà encara gaire a arribar la pau al Golf Pèrsic, Malik Khafoury, fidel a l'esperit de pacifista actiu que el caracteritza, encara que en cap moment no es defineixi com a tal —«abans que definicions m'estimo més fets»— diu que en comptes d'emetre cap judici sobre això s'estima més «continuar treballant per fer possible el somni de la meua vida, contribuir a l'acabament de la guerra al meu país i a la implantació d'una pau que mentre no arriba continua engreixant el nombre de morts, més d'un milió ja en total». ■

Jordi Duch i Sesplugues

Malik Khafoury.

CAP A LA CULMINACIÓ D'UN ACORD DE PAU

Els cinc membres permanents del Consell de Seguretat de l'ONU: els EUA, l'URSS, la Xina, França i el Regne Unit, estan estudiant l'adopció d'una iniciativa de pau per al Golf Pèrsic de característiques idèntiques a la que proposa la Fundació per la Pau i contra la Fam i la Discriminació. Concretament, els cinc països amb més poder de decisió de l'ONU, influïts directament per les recomanacions d'aquesta i d'altres organitzacions humanitàries, s'estan plantejant la necessitat d'impulsar una solució del conflicte del Golf que estableixi l'alto el foc entre l'Iran i l'Iraq, mitjançant el recurs, per primer cop, a mesures coercitives de sanció contra aquell dels dos contendents que no accepti la pau negociada. Es tractaria d'aconseguir, per tant, la resolució del conflicte complementant la resolució d'alto el foc amb una mesura coercitiva d'embargament en el subministrament de material bèl·lic contra aquell dels dos estats enfrontats que rebutgés la proposta de treva prèvia. Una proposta que inclouria, al seu torn, un seguit de plantejaments referits a la conciliació. Entre aquests plantejaments hi hauria, segons fonts diplomàtiques de l'organització de Nacions Unides, l'intercanvi de preses de guerra i la retirada de les forces armades respectives als límits establerts per

les fronteres reconegudes internacionalment com a tals, per a cadascun dels dos estats, l'iranià i l'iraquí.

Amb aquesta nova iniciativa de pau per al Golf Pèrsic que s'està acabant de perfilar, és a punt de culminar un llarg procés negociador que va començar en el marc de l'ONU, poc després de l'inici del conflicte, el mes de setembre del 1980. En primer lloc l'ONU va instar tots dos contendents a establir un alto el foc i a negociar la pau. També des del primer moment, l'Iraq va anar reiterant la seva intenció de retornar als límits de les seves fronteres reconegudes internacionalment. Fins i tot la tardor del 1982, el govern de Bagdad va anunciar unilateralment la retirada al límit de les seves fronteres reconegudes. Res però, de tot el que s'ha fet tant per part de l'ONU com de l'Iraq, no ha servit perquè l'Iran cedís el més mínim en les seves exigències de fer capitular el president iraquiana Saddam Hussein a qui Teheran considera l'únic responsable del conflicte.

Un conflicte que, sense que Bagdad ho hagi pogut negar mai, va tenir el seu origen en les disputes territorials de l'Iraq, fruit del traçat fronterer fet per les potències colonials occidentals. Tant és així, que només l'any passat el règim iraquiana es va avenir a firmar un tractat

de reconeixement dels seus límits territorials amb Jordània, però en canvi continua sense reconèixer les seves actuals fronteres amb Kuwait.

En el cas de la frontera amb l'Iran, la més extensa, amb prop de mil-dos-cents quilòmetres, el «xa» Reza Palevi i el llavors vice-president Saddam Hussein van firmar el 6 de març del 1975 a l'Alger, un acord que delimitava els seus territoris. L'Iraq, però, va denunciar aquest tractat el setembre del 1980 i aquest mateix mes va desfermar la guerra contra l'Iran. Finalment, el 1982, com hem dit, atès el desenvolupament del conflicte clarament desfavorable per a l'Iraq, el seu govern de Bagdad va acabar reconeixent el tractat que havia denunciat.

Els principals punts d'aquest tractat que l'Iraq diu ara que s'avé a respectar són: la demarcació definitiva de les fronteres per terra d'acord amb el protocol de Constantinoble del 1913 i de les actes de la Comissió de Delimitació de Frontera del 1914; i en segon lloc, la frontera fluvial es delimitarà en base a l'anomenada Línia Zalueg, considerada la línia mitja del canal principal navegable, en marea baixa, entre l'indret de Chat-al-Arab, on conflueixen els dos braços Tigris i Eufrates, fins al mar.

DIEZ AÑOS DE CAMBIOS POLITICOS EN AMERICA LATINA *

	Antecedente	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990
México	PRI gobierno desde 1929	JOSE LOPEZ PORTILLO (PRI) [Elegido 1976]			• MIGUEL DE LA MADRID (PRI) Elecciones generales						• Elecciones generales		
Costa Rica	Gobiernos electos desde 1949	RODRIGO CARAZO (PU) [Elegido 1978]			• LUIS ALBERTO MONGE (PLN) Elecciones generales				• OSCAR ARIAS (PLN) Elecciones generales				• Elecciones generales
El Salvador	Militar (indirecto) desde 1948	• JOSE NAPOLEON DUARTE (PDC) Golpe civico-militar			▶ ALVARO MAGAÑA		• JOSE NAPOLEON DUARTE (PDC) Elecciones generales		Obtiene mayoría legislativa			• Elecciones generales	
Guatemala	Militar (indirecto) desde 1952	Gen ROMEO LUCAS GARCIA [Elegido 1978]			• Gen EFRAIN RIOS MONTT Elecciones y golpe	• Gen OSCAR MEJIA VICTORES Golpe			▶ VINICIO CEREZO (PDC)				• Elecciones generales
Honduras	Gobierno militar desde 1972	Gen POLICARPO PAZ GARCIA [tomo el poder en 1978]			Elecciones elecciones	▶ ROBERTO SUAZO CORDOBA (PL) Elecciones generales			• JOSE AZCONA (PL) Elecciones generales				• Elecciones generales
Nicaragua	Familia Somoza gobierno desde 1936	• DANIEL ORTEGA (FSLN) Revolución					▶ DANIEL ORTEGA (FSLN) Elecciones generales		Nueva constitución				• Elecciones generales
Panamá	Militar (indirecto) desde 1968	ARISTIDES ROYO (PRD) [designado en 1978]			• RICARDO DE LA ESPRIELLA (PRD) Renuncia forzada	• J ILLUECA (PRD) ▶ N Renuncia forzada y elecciones	▶ ARDITO BARLETTA (PRD) • ERIC ARTURO DELVALLE (L) Renuncia forzada						• Elecciones generales
Bolivia	Gobiernos militares desde 1969	▶ (1) • (2) ▶ (3) Elecciones y golpe	• Gen LUIS GARCIA MEZA • (4) • (5) Golpe		▶ HERNAN SILES SUAZO (MNR-I) [Elegido en 1979]				• VICTOR PAZ ESTENSSORO (MNR-H) Elecciones generales				• Elecciones generales
Colombia	Gobiernos electos desde 1958	JULIO CESAR TURBAY AYALA (PL) [Elegido en 1978]			• BELISARIO BETANCUR (PC) Elecciones generales				• VIRGILIO BARCO (PL) Elecciones generales				• Elecciones generales
Ecuador	Gobierno militar desde 1972	▶ JAIME ROLDOS (CFP) Elecciones generales		• OSWALDO HURTADO (CFP) Presidente muere			• LEON FEBRES CORDERO (PSC) Elecciones generales		Pierde mayoría legislativa			• Elecciones generales	
Perú	Gobierno militar desde 1968	Gen FRANCISCO MORALES BERMUDEZ → ▶ FERNANDO BELAUNDE TERRY (AP) [tomo el poder en 1975]			Elecciones generales			• ALAN GARCIA (APRA) Elecciones generales					• Elecciones generales
Venezuela	Gobiernos electos desde 1958	• LUIS HERRERA CAMPINS (COPEI) [Elegido 1978]					• JAIME LUSINCHI Elecciones generales						• Elecciones generales
Argentina	Gobierno militar desde 1976	Gen JORGE RAFAEL VIDELA [Tomó el poder en 1976]		• Gen R VIOLA • Gen L GALTIERI • Gen R BIGNONE ▶ RAUL ALFONSIN (UCR) Transferencia/Destitución Destitución			Elecciones generales						• Elecciones generales
Brasil	Gobierno militar desde 1964	• Gen JOAO BAPTISTA FIGUEIREDO Nombrado por el Congreso							▶ JOSE SARNEY (PFL) Elecciones				• Elecciones generales
Chile	Gobierno militar desde 1973	Gen. AUGUSTO PINOCHET											• Plebiscito
Paraguay	Militar (indirecto) desde 1954	Gen. ALFREDO STROESSNER (ANR) [Reelegido en 1978]					• Gen. ALFREDO STROESSNER (ANR) Elecciones generales					• Elecciones generales	
Uruguay	Gobierno militar desde 1973	APARICIO MENDEZ [Nombrado en 1976]			• Gen. GREGORIO ALVAREZ				▶ JULIO MARIA SANGUINETTI (COL) Elecciones generales				• Elecciones generales
Cuba	Gob. de partido unico desde 1959	FIDEL CASTRO											
República Dominicana	Gobiernos electos desde 1966	ANTONIO GUZMAN (PRD) [Elegido en 1978]			• J MAJLUTA • SALVADOR JORGE BLANCO (PRD) Guzman muere / Elecciones generales				• JOAQUIN BALAGUER (PRSC) Elecciones generales				• Elecciones generales
Haiti	Familia Duvalier gob desde 1957	JEAN-CLAUDE DUVALIER [Nombrado en 1971]							• Gen H NAMPHY Revolución	▶ Elecciones generales			

* Excluyendo el Cambio de lengua inglesa. Belice y las Guayanas. **BOLIVIA:** (1) WALTER GUEVARA ARCE (2) Col ALBERTO NATUSH BUSCH (3) LIDIA GUEILER (4) Gen. CELSO TORRELIO VILLA (5) Gen. GUIDO VILDOSO CALDERON

• Transferencia normal • Cambio anormal ▶ Transferencia normal a un gobierno electo